

॥ न्यू इंग्लंड मराठी मंडळ ॥

NEW ENGLAND MARATHI MANDAL

एप्रिल २०२०

शालिवाहन शके १९४२

विकारी संवत्सर

अनुबंध

अनुक्रमणिका

• संपादकीय	
• अनुबंध संपादक समिती	
• अध्यक्षीय मनोगत	
• कार्यकारिणी समिती	
• मागोवा	
• ललित लेख	
○ लोकमान्य पुण्यस्मरण	- दिलीप चावरे
○ नीरक्षीर विवेकबुद्धी	- प्राची देशमुख
○ प्रश्नांकित जैवतंत्रज्ञान	- मधुरा घैसास
○ सुभाषिते	- वैजयंती जोशी
○ आधी वंदू तुज मोरया	- सुरेश डिके
• कथा	
○ शब्द-शक्ती	- डॉ. मुरलीधर भावसार
○ My Kathak Journey	- मिहिका शिंदे
○ Hemant Karkare-A Daughter's Memoire	- जुई करकरे नवरे
• कविता	
○ चैत्र शुध्द गुढिपाडवा	- ज्योति जोशी
○ आई	- स्वर्गीय प्रोफेसर डॉ पुष्पा जी. किन्हीकर
○ कृतज्ञता	- अर्चना निगळ्ये बापट
• बालजगत आणि युवाविभाग	
○ चित्रकला	- ऋजुता दीक्षित
○ चित्रकला	- अरिन शिंदे
○ चित्रकला	- हृषिकेश
○ हस्तकला - घोटीवकाम	- प्रांजली कानिटकर
○ शब्दकोडे	- रोहिणी जोशी
○ कूट प्रश्ने	- शरयु जोशी
○ महावायरस ला मार	- अर्णव जोशी
○ Book Review	- शमिका कानिटकर
○ Grandpa's Gifts	- हृदिनी शिंदे
• आवाहन (पुढचे लिखाण)	

संपादकीय

नमस्कार मंडळी,

अनुबंध एप्रिल २०२० अंक आपणास देताना आम्हाला समाधान वाटत आहे. सर्वप्रथम अनुबंध संपादकीय समितीतर्फे आपल्या वाचकांचे, हितचिंतकांचे, जाहिरातदारांचे आणि महत्वाचे म्हणजे ज्यांच्या लेखणीने आपला अंक परिपूर्ण होतो त्या लेखक, कवी, छोटे मित्र-मैत्रिणी, Youth, ह्या सर्वांचे मनःपूर्वक आभार. बघता बघता, आमच्या समितीचे एक वर्ष पूर्ण झाले. गेल्यावर्षी आपण वाचक म्हणून अनुबंधला खुप चांगली दाद दिलीत, कधी सोशल मीडियाच्या माध्यमातून तर कधी प्रत्यक्ष तर कधी ई-मेल मधून आपले अभिप्राय कळवले. यातूनच मग प्रेरणा घेत आम्ही अनुबंधचा यावर्षीचा अंक प्रकाशित करत आहोत.

असे म्हणतात कि 'दुःख दावणीला आले कि लेखणी कसदार होते' असेच काहीसे प्रसिद्ध साहित्यिक, कवी, नाटककार, शेक्सपिअर याच्या बाबतीत घडले, सोळाशे सालच्या सुरुवातीच्या काळात आलेल्या प्लेग साथीच्या संकटात जागतिक आर्थिक टाळेबंदी असताना शेक्सपिअरने अनेक कलाकृती लिहिल्या. त्याने या काळात १५४ सुनीते, कविता, उत्तम नाट्यसाहित्य लिहिले. शेक्सपिअरची अनेक नाटकं, महाकाव्य, इंग्रजी भाषेतील आपल्या रोजच्या वापरातील हजारो शब्द, जीवनसार सांगणारी वचने या चिरंतन असलेल्या विविध साहित्याची भुरळ जगभरातील अनेक साहित्यिकांना पडली. मग ती अनेक भाषांमध्ये भाषांतरितही झाली. कै कुसुमाग्रज यांनी शेक्सपिअरच्या अनेक नाटकांचे मराठीत रूपांतरित करून सादर केली. विंदा करंदीकरानी, शेक्सपिअर आणि तुकाराम यांची काल्पनिक भेट आपल्या कवितेतून घडवली. शेक्सपिअरच्या साहित्यात राग, दुःख, विरह अशा भावभावनांचा मेळ होता. **एप्रिल** महिन्यातील **२३ तारीख** ही शेक्सपिअरची जन्म दिवस तारीख आहे (असे मानतात) तसेच तीच तारीख त्याची मृत्यू दिवस तारीख ही ठरली. शेक्सपिअरच्या आयुष्यातील अवघ्या बावन्न वर्षांत झालेली साहित्य निर्मिती आजही अजरामर आहे. एप्रिल महिन्याचे औचत्या साधून लिहिण्याचा केलेला एक प्रपंच.

व्यक्तीचित्रण हा एक मराठी साहित्यातील कलाविष्कार. लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक यांच्या देहावसनास यंदाच्या वर्षी शंभर वर्ष पूर्ण होत आहेत. या लोकोत्तर व्यक्तिमत्त्वाचे जीवनदर्शन आपल्या उत्कृष्ट भाषाशैलीत निवृत्त पत्रकार दिलीप चावरे यांनी मांडले आहे. या अंकातील हा लेख आपल्याला इतिहासात घेऊन जाईल याची मला खात्री आहे.

२६ नोव्हेंबर २००८ मध्ये मुंबई वर दहशतवादी हल्ला झाला होता, या हल्ल्यात वीर मरण प्राप्त झालेल्या मुंबईच्या दहशतवादी विरोधी पथकाचे मुख्याधिकारी कै हेमंत करकरे यांच्या वरील प्रकाशित झालेल्या पुस्तकाचा परिचय देण्यात आला आहे. बोस्टनस्थित त्यांची मुलगी जुई करकरे नवरे यांनी आपल्या वडिलांच्या आठवणी 'Hemant karkare: A Daughter's Memoir' ह्या पुस्तकातून लिहिल्या आहेत. त्यांचे या पुस्तकावरील मनोगत अंकातून वाचता येईल

'नीरक्षीर विवेकबुद्धी' ह्या लेखातून आर्थिक नियोजनातील बेसिक व्याख्या, प्राची देशमुख यांनी कौटुंबिक प्रसंगातून सुंदरपणे उलगडल्या आहेत.

कथा विभागात 'शब्द-शक्ती', डॉ. मुरलीधर भावसार (पारितोषिक विजेते मराठी चित्रपट लेखक) यांनी लिहिली कथा आपल्यासाठी खास भारतातून पाठवली आहे . मला सांगण्यास अतिशय आनंद होतो कि इंटरनेटवरून शोध घेताना त्यांच्या वाचनात आपले मासिक आले आणि त्यांनी त्यांची कथा आपल्या मासिकात प्रकाशित करण्याची इच्छा व्यक्त केली. एका मानासिक संतुलन हरवलेल्या तरुण कवियत्रींची व्यथा सांगण्याचा प्रयत्न कथेतून केला आहे.

सध्या कोरोना साथीच्या संकटाशी सामना करत असताना प्रत्येकाचा संघर्ष स्वतःशी आणि सद्य परिस्थितीशी आहे. अनुबंध मध्ये समावेश केलेले 'संस्कृत सुभाषिते' आणि 'आधी वंदू तुज मोरया ' हे लेख सकारात्मक विचार देतील. तसेच विषाणू आणि त्यांचा मानवी जीवनावरील परीणाम या विषयावरील मधुरा घैसास यांचा 'प्रश्नांकित जैवतंत्रज्ञान' लेख विज्ञानशास्त्रावर प्रकाश टाकणारा असेल. कोरोनाशी सामना करत असताना जाणवत असलेली समाजाप्रती हतबलता, खंत, अर्चना निगळ्या बापट ह्यांच्या 'कृतज्ञता' या कवितेतून जाणवेल.

अनुबंधाचा कविता विभाग सकस अशा कवितांनी समृद्ध झाला आहे त्यात ज्योतीताई जोशी आणि स्वर्गीय प्रोफेसर पुष्पा जी.किन्हीकर यांच्या मुलाने आईची आठवण म्हणून दिलेली कविता यांचा समावेश आहे.

आमच्यासाठी सुद्धा अनुबंधाचा अंक काढतांना, लेख मिळवताना अडचणी आल्या पण यावेळी 'Youth ' ने उत्तम प्रतिसाद दिला आणि वेळोवेळी केलेल्या आवाहनाला प्रतिसाद मिळाला. बाल जगत आणि Youth विभागातून स्टोरी, शब्दकोडे, कूट प्रश्न/चालवा डोके तसेच हस्तकला, Drawings , 'Front Desk ' बुक रिव्ह्यू यातून अंक खुलला.

ऋषिकेश जोशीने त्याच्या कल्पनाशक्तीतून रेखाटलेला कोरोना व्हायरस दाखवला आहे. 'अफलातून अर्णव' ने कोरोनाशी कशी लढाई जिंकली ते बघताना आणि वाचताना मज्जा वाटेल.. My Kathak Journey मधून मिहिका शिंदे हिने लहानपणा पासून जपलेला छंद, त्याचे 'Passion' मधील रूपांतर आणि मग त्यातून मिळालेले 'Success' याचा प्रवास उलगडला आहे.

मासिकाचे मुखपृष्ठ वसंत ऋतूला साजेसे असे मंगोलिया फुलाचे चित्र यावेळी मंडळाच्या सदस्य रत्ना दलाल यांनी रेखाटले आहे. त्याबद्दल त्यांचे मनःपूर्वक आभार. अंकाची मांडणी आणि सजावटीमुळे अंक अजूनच सुंदर झाला आहे. मंडळाचे अध्यक्ष संतोष साळवी यांनी २०२० मधील उपक्रमांबद्दल कार्यकारिणीची भुमिका 'अध्यक्षीय मनोगत ' मधून मांडली आहे.

सध्या आपण सगळेजण एका वेगळ्या अचानक आलेल्या 'पॉज' मधून जात आहोत. पण 'थांबणे ' हा कधीच पर्याय नसतो यातूनही मार्ग शोधण्यासाठी प्रकाशित लेख आपल्याला सकारात्मक विचार देतील याची नक्की खात्री आहे. अंक जरूर वाचा. फक्त एकच विनंती, अंकातील लेख आवडल्यास आपले अभिप्राय जरूर कळवा. त्यातून आम्हालाच नाहीतर लेखकांनाही प्रेरणा मिळेल. धन्यवाद.

आपली,
सौ सीमा कानिटकर

अनुबंध संपादक समिती

संपादक : सीमा कानिटकर

संपादक सहाय्य : मिलिंद कानिटकर
संतोष साळवी

मांडणी व सजावट : अमेय परांजपे

जाहिरात सहाय्य : रवी कुलकर्णी

मुखपृष्ठ : रत्ना दलाल

अनुबंध मासिकात जाहिरात करण्यासाठी कृपया संपर्क करा:

सीमा कानिटकर (संपादक) - seema.kanitkar@nemm.org
रवी कुलकर्णी (वित्त) - ravi.kalkarni@nemm.org

***लेखांत व्यक्त झालेली मते ही पूर्णपणे संबंधित लेखकांची आहेत. न्यू इंग्लंड महाराष्ट्र मंडळ तसेच संपादक समिती त्यांच्याशी सहमत असेलच असे नाही.
***अंकासाठी सर्व काळजी घेतली गेली असली तरी छपाईत किंवा अन्य इतरत्र काही चूक भूल झाली असल्यास उदार मनाने ती नजरेआड कराल अशी आशा आहे.

***अनुबंध मासिकामध्ये सुशोभीकरणासाठी वापरण्यात आलेली चित्रे ही माहिती अंतर्जालातून घेण्यात आलेली आहेत. त्यांचे मालकी हक्क संबंधित मालकांकडे असून न्यू इंग्लंड महाराष्ट्र मंडळाकडे नाहीत.

अध्यक्षीय मनोगत

Namaskar Mandali,

The year 2020 seems to be more challenging for everyone including the NEMM committee as well. We managed to deliver the "Makar Sankrant" event successfully irrespective of weather challenges at the last minute. I really enjoyed seeing 20+ small kids with crown, halwa jewelry, and good to see the excitement on their parents' faces while taking pictures of their kids. It's always challenging for every committee to get these "Bor-Nahan" kits from India but it's worth those efforts for sure!! We really had a well professional crew came to perform 2 one-act plays within a very short notice and they delivered both the plays successfully, we did receive excellent feedback from our members about the quality of plays.

We could not deliver "Gannaynche Gaav" India program on January 18th due to some logistic issue, our committee decided to deliver an additional event on February 29th. Our thinking behind that was during last year, we never had a "Baithak" type melody songs program for our audience and we knew that there is a certain segment in our community that will appreciate this type of program. We were absolutely right, even though we had only 4 weeks to prepare for this program, program delivery and support from the community was awesome.

Towards the end of February, we were preparing for our "Natyamahostav" for the Gudhi Padwa event, we were almost done with the set as well and with the support from the community, we sold a record number of tickets of "Natyamahostav". During the first week of March, the whole world started facing many uncertainties due to Covid-19, we started learning more and more about the severity of this Pandemic through CDC communication and Dr. Fauci. On the 13th of March, the committee has decided to cancel "Natyamahostav" by keeping the safety of our community as the top priority. We also managed to issue refunds in a timely manner.

The committee is confident and prepared to deliver quality programs during the second half of the year 2020. In the last few weeks, we have solicited a few relevant emails from other communities about Covid-19 to assist our members with correct information in this difficult situation. Towards the end of March, we had multiple committee meetings about how NEMM can help our New England community (Karmabhumi) and Maharashtra State (Janmabhumi) during this global Covid-19 pandemic. During the year 2019, we managed to generate \$7000 surpluses through our sponsorships, advertising, etc. we had to pay \$5600 outstanding bill of the previous year, so the net gain was around \$1400 in the year 2019. The year 2020 seems to be challenging, we decided to seek the trustee's permission to approve a \$3000 commitment from our NEMM towards fundraising of Covid-19 pandemic. We sent our first email at the beginning of April and I am proud to announce, our members donated huge \$10,250 in just two weeks. As everyone is going through hardship, we have decided from the beginning we will only send 3 mass emails during 2 weeks of fundraising period. The NEMM Community Rocks all the time and I am very proud to be a member of this strong community.

STAY SAFE AND HEALTHY!! WE ALL TOGETHER WILL FIGHT COVID-19.

Keep in mind, the committee is looking forward to delivering quality programs during the second half of the year 2020.

- संतोष साळवी

Here are some pictures which will explain more than words.

SEVA SAHAYOG FOUNDATION

THANK YOU NEMM

कार्यकारणी समिती (२०१९-२०)

संतोष साळवी

सुहास कासार

सीमा कानिटकर

रवी कुलकर्णी

अंजली माईणकर

अमेय परांजपे

अर्चना पानवलकर

बकुल कानडे

चंद्रकांत शिरोळे

चेतन विधाते

मिलिंद रानडे

संदीप आडगावकर

श्वेता साळवी

स्मिता लाटे

स्वाती शिंदे

मागोवा

नमस्कार मंडळी, मागील काही महिन्यात मंडळाचे मकर संक्रांत आणि गाण्यांचे गाव हे कार्यक्रम अत्यंत उत्साहात पार पडले. याच कार्यक्रमाची काही क्षणचित्रे येथे देत आहोत.

ललित लेख

लोकमान्य पुण्यस्मरण

दिलीप चावरे

लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक यांच्या देहावसनास १ ऑगस्ट २०२० रोजी शंभर वर्षे पूर्ण होत आहेत. या लोकोत्तर व्यक्तिमत्वाचे उचित पुण्यस्मरण करणे, लोकमान्य टिळक यांची महती आणि त्यांचे कार्य काळाच्या पुढे कसे होते हे नवीन पिढीस ज्ञात करणे हे आज अत्यंत आवश्यक आहे. टिळक यांचे आयुष्य म्हणजे स्वातंत्र्य संग्रामातील एक धगधगता अध्याय होता. सुमारे बाराशे वर्षे पारतंत्र्यात खितपत पडलेल्या भारतीय समाजास क्षात्रतेज, नवज्ञानाचे अध्ययन, देशभक्ती आणि आधुनिक दृष्टी यांचा वसा देणारे हे भारतीय इतिहासातील एकमेवाद्वितीय व्यक्तिमत्त्व होते. म्हणूनच त्यांचे पुण्यस्मरण करणे हे सकल समाजाचे कर्तव्य आहे.

मुंबई शहर आणि लोकमान्य टिळक यांचे परस्परांवर अतिशय प्रेम होते. लोकमान्यांनी आपल्या ६४ वर्षांच्या जीवनातील दीर्घ काळ या मुंबापुरीत व्यतीत केला होता. त्यांचे आंतरराष्ट्रीय कर्तृत्व मुंबईतच बहरले आणि या मुंबईतील उच्च न्यायालयाने त्यांना सहा वर्षांची काळ्या पाण्याची शिक्षा ठोठावली. लोकमान्यांचे अखेरचे दिवस मुंबईत गेले आणि या महानगरीतच त्यांनी आपला देह ठेवला. तो दिवस होता १ ऑगस्ट १९२०. लोकमान्यांच्या निधनाची वार्ता समजताच समस्त मुंबईतील लोकव्यवहार थंडावले. हा देशातील

पहिला सार्वजनिक हरताळ होता. असंख्य लोक त्यांना ठेवलेल्या सरदारगृहासमोर जमा झाले. लोकभावना लक्षात घेऊन तत्कालीन सरकारने लोकमान्यांचा अंत्यविधी गिरगाव चौपाटीवर करण्याची खास परवानगी दिली. मात्र त्याचवेळी अशी अटही घातली की या नंतरच्या काळात कधीही, कोणाचाही अंत्यविधी चौपाटीवर करण्याची परवानगी देण्यात येणार नाही. महात्मा गांधी आणि देशातील अन्य नेत्यांनी ही अट मान्य केल्यानंतर लाखो लोकांच्या साश्रु उपस्थितीत लोकमान्य टिळक यांचे चौपाटीवर अंत्यसंस्कार करण्यात आले आणि त्यांचे स्मारक कालांतराने त्या ठिकाणी उभारण्यात आले.

बाळ गंगाधर टिळक यांचा जन्म रत्नागिरीस झाला. त्यांचे जन्मनाव केशव, परंतु बाळ हेच नाव पुढे रूढ झाले. टिळकांचे वडील गंगाधरपंत आणि आई पार्वतीबाई. गंगाधरपंतांना कौटुंबिक अडचणीमुळे इंग्रजी शिक्षण सोडून पुण्याहून गावी जावे लागले. पुढे त्यांनी मराठी शाळेत शिक्षकाची नोकरी केली. टिळकांचे पारंपरिक संस्कृत अध्ययन घरातच झाले. नंतर १८६६ मध्ये गंगाधरपंतांची बदली पुण्यास झाल्यामुळे टिळक आपल्या मातापित्यांबरोबर पुण्यास आले. पुण्यास आल्यावर थोड्याच दिवसांत

टिळकांची आई मरण पावली. पुण्यात राहूनच ते १८७२ मध्ये मॅट्रिक परीक्षा उत्तीर्ण झाले. तत्पूर्वी १८७१ मध्ये त्यांचा कोकणातील लाडघर गावच्या बल्लाळ बाळ कुटुंबातील सत्यभामाबाई (माहेरचे नाव तापीबाई) यांच्याशी विवाह झाला. त्यांना तीन मुली आणि विश्वनाथ, रामभाऊ तसेच श्रीधर असे तीन मुलगे होते.

गंगाधरपंत १८७२ मध्ये निधन पावले. पुढील शिक्षणासाठी टिळकांनी डेक्कन कॉलेजमध्ये नाव घातले. टिळक १८७६ मध्ये बी.ए. पहिल्या वर्गात उत्तीर्ण झाले. नंतर त्यांनी एल्.एल्.बी. ही पदवी प्राप्त केली. डेक्कन कॉलेजमध्येच टिळक आणि गोपाळ गणेश आगरकर यांचा स्नेह जमला. दोघांनी देशकार्याला वाहून घेण्याचा संकल्प केला. याच सुमारास 'निबंधमाला'कार विष्णुशास्त्री चिपळूणकर यांनी सरकारी नोकरी सोडून एक राष्ट्रीय शाळा काढण्याचे ठरविले होते. टिळक आणि आगरकर त्यांना मिळाले. या तिघांनी १ जानेवारी १८८० रोजी न्यू इंग्लिश स्कूलची स्थापना केली. टिळकांनी विनावेतन शिक्षकी पेशा पत्करला. चिपळूणकर, टिळक आणि आगरकर यांनी १८८१ मध्ये आर्यभूषण छापखाना स्थापन केला. त्यांनी केसरी (मराठी) आणि मराठा (इंग्रजी) ही दोन वृत्तपत्रे सुरू केली.

प्रारंभी आगरकर केसरीचे तर टिळक मराठाचे संपादक होते. आपल्या वृत्तपत्रांच्याद्वारे लोकशिक्षण, राजकीय जागृती आणि शासकीय अन्यायाचा प्रतिकार करणे हे त्यांचे ऐतिहासिक कार्य येथूनच सुरू झाले. तत्कालीन कोल्हापूर संस्थानचे दिवाण माधवराव बर्वे यांच्याविरुद्ध केसरी आणि मराठा मध्ये अनेक लेख प्रसिद्ध झाले. त्यांच्या गैरकारभारावर तसेच इंग्रज सरकारच्या छत्रपती शिवाजीसंबंधीच्या वर्तणुकीवर या दोघांनी कडाडून टीका केली. त्याबद्दल बदनामीच्या खटल्यात टिळक आणि आगरकर यांना चार महिने डोंगरीच्या तुरुंगात ठेवण्यात आले. विष्णुशास्त्री १८८२ मध्ये मरण पावले. तथापि त्यांचे कार्य सुरू राहावे म्हणून १८८४ मध्ये टिळक-आगरकरांनी डेक्कन एज्युकेशन सोसायटीची स्थापना केली आणि या

संस्थेतर्फे १८८५ मध्ये फर्ग्युसन महाविद्यालयाची स्थापना करण्यात आली.

टिळक गणित आणि संस्कृत हे विषय शिकवित. पुढे टिळकांचे संस्थेतील एकंदर धोरणासंबंधी मतभेद झाले. याशिवाय दुसरा वाद "आधी काय? राजकीय की सामाजिक?" या विषयावर झाला होता. आगरकरांना सामाजिक सुधारणा अधिक तातडीच्या वाटत होत्या. परंतु स्वतंत्रतेचा किंवा राष्ट्रीयत्वाचा अभिमान जोपर्यंत जाज्वल्य आणि जागृत आहे, तोपर्यंत समाजरचना कशीही असली तरी ती राष्ट्राच्या उन्नतीस अथवा भरभराटीस आड येत नाही, अशी टिळकांची भूमिका होती. स्वाभिमान, उत्साह, स्वराज्यनिष्ठा हाच राष्ट्राचा खरा आत्मा आहे असे ते आग्रहपूर्वक मांडत. राष्ट्राची सामाजिक प्रगती राजकीय प्रगतीच्या आणि स्वाभिमानाच्या अनुषंगानेच झाली पाहिजे ही त्यांची त्रिसूत्री असे. मात्र आगरकरांची भूमिका याच्या विरुद्ध होती. टिळकांना राष्ट्राइतकाच हिंदू धर्माचाही जाज्वल्य अभिमान होता. धर्म हा त्यांच्या व्यासंगाचा विषय होता. त्यांनी वेद, उपनिषदे, तत्त्वज्ञान, धर्मशास्त्रे, गीता आणि आचार्याची भाष्ये यांचा अभ्यास केला होता. हिंदुत्व हे स्वत्वाचे फळ आहे असे ते मानीत. ज्यास हिंदुत्वाचा अथवा हिंदू धर्माचा अभिमान नाही, त्यास हिंदू लोकांनी काय समाजसुधारणा कराव्यात ते सांगण्याचा अधिकार नाही, असे ते म्हणत.

त्यांची भूमिका एका विदग्ध राजकारणी नेत्याची होती आणि स्वराज्य हा त्यांचा प्रधान हेतू होता. मात्र ब्रिटिश सरकारच्या कारभारातील दोष आणि अन्याय यांवर वृत्तपत्रांतून उघड टीका करताना त्यांनी कायद्याची मर्यादा प्रथम सांभाळली. प्रांतिक परिषदा आणि काँग्रेसच्या कार्यात भाग घेऊन त्याचे स्वरूप टिळकांनी जहाल राष्ट्रवादी बनविले. ज्वलंत देशाभिमान आणि स्वातंत्र्यप्रेम जागृत करून स्वातंत्र्यासाठी प्रत्यक्ष संघर्ष करण्यास समाजाची मनोभूमिका तयार करण्याचा प्रयत्न केला. अर्ज-विनंत्यांचे राजकारण करणाऱ्या नेमस्त पक्षाविरुद्ध त्यांना जीवनभर संघर्ष करावा लागला. "ब्रिटिश सत्ता हा ईश्वरी अंश असून

उदारमतवादी इंग्रज हळूहळू भारताचे राजकीय हक्क मान्य करतील, त्यांच्या सदिच्छेवर अवलंबून राहणे, हीच उत्तम नीती होय" ही नेमस्त भूमिका मोडीत काढून "स्वराज्य हा माझा जन्मसिद्ध हक्क आहे आणि ते मी मिळवीनच" या भूमिकेपर्यंत लोकांना नेण्याचे कार्य हा लोकमान्यांचा संकल्प होता. केसरी आणि मराठातील तेजस्वी लेखांनी आणि प्रखर भाषणांनी लोकजागृतीचे कार्य त्यांनी प्रभावीपणे केले.

हिंदु-मुसलमानांचे अनेक ठिकाणी १८९३ मध्ये दंगे झाले. या संघर्षात सरकार हा एक तिसरा पक्ष असल्याचे लक्षात घेतल्याशिवाय दंग्यांच्या कारणांची उपपत्ती (स्पष्टीकरण) लागणार नाही, असे टिळकांचे मत होते. सरकारचे पक्षपाती धोरण, म्हणजेच 'फोडा आणि झोडा' ही नीती दंग्यांस कारणीभूत होती अशी टीका ते करीत. या दंग्यांनंतरच लोकजागृतीची साधने म्हणून गणेश उत्सव आणि शिवजयंती या उत्सवांना सार्वजनिक स्वरूप देण्याची कल्पना त्यांनी पुढे आणली. केसरीच्या दोन अंकांत १८ सप्टेंबर १८९४ आणि १५ एप्रिल १८९६ अनुक्रमे त्यांनी या उत्सवांचे उद्देश स्पष्ट केले. राष्ट्रीय जागृती करणे, स्वातंत्र्याकांक्षा वृद्धिंगत करणे, महापुरुषांचे स्मरण करणे आणि धर्म आणि संस्कृती यांचे ज्ञान सामान्य जनांस करून देणे हे ते उद्देश होते.

टिळकांनी १८९५ मध्ये दुष्काळनिवारणाचे महत्त्वाचे कार्य सुरू केले. त्यांनी १८९६ च्या दुष्काळात शेतकऱ्यांना सांगितले की पीक कमी असेल तर सारा माफी हा तुमचा हक्क आहे, तो मागून घ्या. दुष्काळाच्या पाठोपाठ प्लेगची साथ आली. त्या वेळी प्लेगप्रतिबंधासाठी नेमलेला कमिशनर वॉल्टर चार्ल्स रँड याच्या हाताखालील गोऱ्या अधिकाऱ्यांनी धुमाकूळ घातला, तेव्हा त्यावर टिळकांनी टीकेची झोड उठविली. आपद्ग्रस्तांसाठी स्वस्त धान्य दुकाने काढली आणि सार्वजनिक रुग्णालये उघडली. अखेर २२ जून १८९७ रोजी चौघा चापेकर बंधूंनी रँडचा खून केला. त्या वेळी सरकारने पुण्यावर अनन्वित जुलूम केला. 'राज्य करणे म्हणजे

सूड उगविणे नव्हे', 'सरकारचे डोके ठिकाणावर आहे काय?' असे एकापाठोपाठ एक प्रखर लेख टिळकांनी लिहिले. त्यामुळे त्यांच्यावर राजद्रोहाचा आरोप ठेवण्यात येऊन त्यांना अठरा महिन्यांची सक्तमजुरीची शिक्षा झाली.

टिळकांच्या कारकीर्दीला आणि त्यांच्या स्वातंत्र्यसंग्रामाला १८९९ नंतरच अधिक धार चढली. त्या वेळी राजद्रोहाची शिक्षा भोगून टिळक परत आले होते. शिक्षा भोगूनही त्यांच्या ध्येयधोरणांत कणभरही बदल झाला नाही. त्यांनी व्हाइसरॉय लॉर्ड जॉर्ज कर्झन याच्या कारकीर्दीवर कठोर टीका केली. कर्झन याने २० जुलै १९०५ रोजी बंगालची फाळणी जाहीर केली. सर्व देशभर प्रक्षोभ उसळला आणि उग्र आंदोलन सुरू झाले. टिळकांनी बंगालमधील चळवळीला पाठिंबा दिला. स्वदेशी, बहिष्कार, राष्ट्रीय शिक्षण आणि स्वराज्य या चतुःसूत्रीचा त्यांनी हिरिरीने पुरस्कार केला.

फाळणीविरोधी चळवळ अधिकाधिक उग्र होत असताना राष्ट्रीय सभेत नेमस्त आणि जहाल यांचे मतभेद झाले. सुरतेस १९०७ च्या अखेरीस भरलेल्या काँग्रेस अधिवेशनात फूट पडली. काँग्रेसमधील या फाटाफुटीनंतर २४ जून १९०८ रोजी टिळकांना मुंबईस पुन्हा राजद्रोहाच्या आरोपाखाली अटक करण्यात येऊन त्यांच्यावर खटला भरण्यात आला. याला कारण म्हणजे 'देशाचे दुर्दैव' आणि 'हे उपाय टिकाऊ नाहीत' हे अनुक्रमे १२ मे १९०८ आणि ९ जून १९०८ चे 'केसरी'तील अग्रलेख होते.

त्यांना सहा वर्षे काळे पाणी आणि १००० रुपये दंडाची शिक्षा न्यायालयाने फर्मावली. ही शिक्षा ऐकवल्यानंतर टिळक म्हणाले, "ज्यूरींनी काहीही निकाल दिला असला तरी मी पूर्ण निर्दोष आहे अशी माझी धारणा आहे. न्यायालयाची सत्ता श्रेष्ठ असेल, पण नियतीचे नियमन करणारी सत्ता त्याहूनही श्रेष्ठ आहे. मी स्वतंत्र असण्यापेक्षा माझ्या हालाअपेष्टांनीच मी अंगीकृत केलेले कार्य अधिक

भरभराटीस यावे, असाही परमेश्वराचा संकेत असेल."

टिळकांना झालेल्या या शिक्षेच्या निषेधार्थ मुंबईत गिरणी कामगारांनी देशातला पहिलाच उस्फूर्त हरताळ पाळला. काळ्या पाण्याच्या शिक्षेसाठी टिळकांना ब्रह्मदेशातील मंडालेच्या तुरुंगात ठेवण्यात आले. या तुरुंगात असताना त्यांनी आपला "गीतारहस्य" हा अत्यंत श्रेष्ठ ग्रंथ लिहिला. त्यांच्या पत्नी सत्यभामाबाई यांचे १९१२ मध्ये निधन झाले. सहा वर्षांच्या कारावासानंतर १५ जून १९१४ रोजी सरकारने त्यांना मुक्त केले. टिळकांनी १९१५ मध्ये 'हिंदी स्वराज्यसंघ' या विषयावर चार लेख लिहून कोणत्या प्रकाराची राज्यव्यवस्था भारतास इष्ट होईल, याचे विवेचन केले. त्यांनी १ मे १९१६ रोजी होमरूल लीग म्हणजेच हिंदी स्वराज्यसंघ बेळगाव येथे स्थापन केला. तत्पूर्वी १९१५ मध्ये अंनी बेझंट यांनी मद्रासला होमरूल लीग ही संस्था स्थापन केली होती. होमरूलची चळवळ टिळकांनी आणि बेझंट यांनी संयुक्तपणे चालविली.

तत्पूर्वी १९१६ मध्ये लखनौ येथे झालेल्या काँग्रेस अधिवेशनात त्यांनी पुन्हा काँग्रेसमध्ये प्रवेश केला. याच काँग्रेस अधिवेशनात मुख्यतः टिळकांच्या प्रयत्नांनी काँग्रेस- मुस्लीम लीग यांचा करार झाला. त्यांचे संयुक्त अधिवेशन होऊन स्वराज्याच्या मागणीचा ठराव एकमताने मंजूर करण्यात आला. या काँग्रेसमध्ये जहाल आणि नेमस्त तसेच हिंदू आणि मुसलमान यांच्या एकीचे अपूर्व दृश्य दिसले.

टिळकांना १९१६ च्या जून महिन्यात ६० वर्षे पूर्ण झाल्याबद्दल पुण्याला मोठा समारंभ होऊन त्यांना एक लाख रुपयांची थैली अर्पण करण्यात आली. ती सर्व रक्कम राष्ट्रकार्यासाठी वापरण्याची घोषणा करून ते म्हणाले, 'आपली मातृभूमी आपणा सर्वास या उद्योगास लागण्याबद्दल आवाहन करीत आहे. मातृभूमीच्या या आव्हानाकडे लक्ष देऊन

कोणताही भेदभाव मनात न ठेवता, आपण सर्व एक होऊ या'.

भारतमंत्री एडविन मॉटिंग्यू यांनी १९१७ साली भारताला भेट देऊन विविध शिष्टमंडळे आणि पुढारी यांच्या भेटी घेतल्या. त्यांनी टिळकांचीही भेट घेतली. यानंतर मॉटिंग्यू-चेम्सफर्ड सुधारणा जाहीर झाल्या. अमृतसर येथे झालेल्या काँग्रेसच्या अधिवेशनात मॉटिंग्यू-चेम्सफर्ड सुधारणा अपुऱ्या, असमाधानकारक आणि निराशाजनक आहेत असा ठराव मंजूर करून घेण्यात त्यांना यश आले; परंतु या सुधारणा अपुऱ्या असल्या तरी त्यांचा त्याग करू नये, मिळेल तेवढे पदरात पाडून घ्या आणि अधिक मिळवण्यासाठी चळवळ करा, असा टिळकांचा सल्ला होता.

सर व्हॅलेंटायन चिरोल यांच्या "इंडियन अनरेस्ट" या लेखात आपल्याविरुद्ध बदनामीकारक मजकूर छापल्याबद्दल टिळकांनी लंडनच्या कोर्टात अब्रुनुकसानीची फिर्याद केली होती. या खटल्याचा निकाल १९१९ च्या फेब्रुवारीत टिळकांच्या विरुद्ध लागला. पण याच खटल्याने 'फादर ऑफ इंडियन अनरेस्ट' म्हणजेच 'भारतीय असंतोषाचे जनक' हे टिळकांचे गौरवास्पद स्थान अढळ झाले.

मुंबई प्रांताच्या गव्हर्नरने १० जून १९१८ रोजी मुंबईला युद्ध परिषद भरविली. त्याला टिळक हजर होते. टिळकांनी आपल्या भाषणात बजावले की हिंदुस्थानवर आज ना उद्या स्वारी झाली तर हिंदी लोक तिच्या प्रतिकारासाठी आपले देहही खर्ची घालतील. पण स्वराज्य, स्वदेश आणि स्वसंरक्षण यांची साखळी मात्र तोडता येणार नाही. गव्हर्नरने त्यांना थांबविले तेव्हा टिळकांनी सभात्याग केला. देशात राजकीय सुधारणा राबविण्यासाठी त्यांनी 'डेमॉक्रॅटिक स्वराज्य' पक्षाची स्थापना केली. या पक्षाचा जाहीरनामा २० एप्रिल १९२० रोजी प्रसिद्ध केला. ब्रिटिश साम्राज्यात ग्रेट ब्रिटनच्या बरोबरीने भारताचे स्थान, जागतिक शांततेची प्रस्थापना, व्यापारी लुटीपासून मुक्तता वगैरे तत्त्वे त्यात नमूद केली होती.

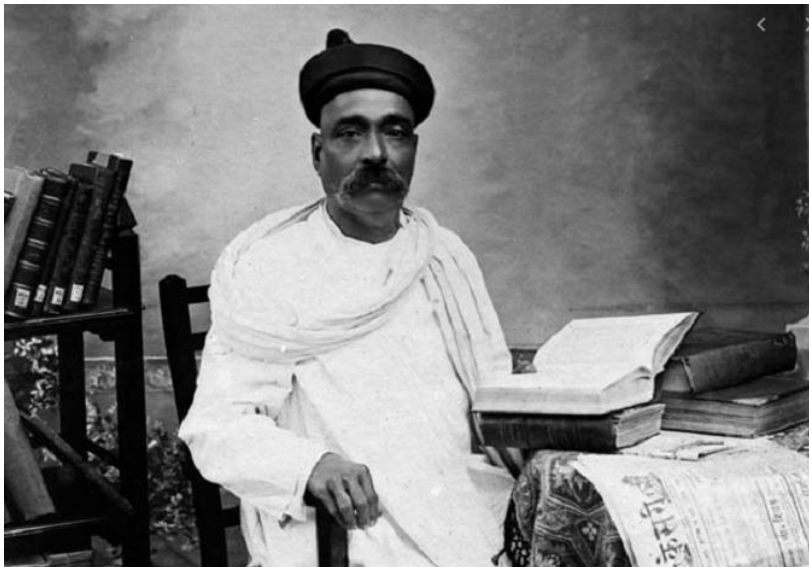
राजकीय कार्याबरोबरच टिळकांची अनेकविध सामाजिक कार्ये चालू होती. सुरत काँग्रेसनंतर त्यांनी दारूबंदीची चळवळ सुरू केली. टिळकांनी पैसाफंड ही संस्था वृद्धिंगत करून लाखो रुपयांचा निधी सामाजिक हितासाठी जमा केला.

कलकत्ता येथील ऐतिहासिक काँग्रेस अधिवेशनासाठी अध्यक्ष म्हणून टिळकांचे नाव पंडित मदन मोहन मालवीय यांनी सुचविले होते. पण तत्पूर्वीच टिळकांचे मुंबईत १ ऑगस्ट १९२० रोजी सरदारगृहात देहावसान झाले.

महात्मा गांधींनी १ ऑगस्ट हा दिवस असहकाराच्या चळवळीचा शुभारंभ म्हणून मुक्रर केला. त्यांना श्रद्धांजली वाहताना गांधी म्हणाले, "टिळकांची राष्ट्रभक्ती म्हणजे आसक्ती होती. त्यांचा धर्म म्हणजे देशप्रेम. ते जन्मतःच लोकशाहीवादी होते. त्यांचे जीवन म्हणजे ग्रंथच म्हणावा लागेल. आपली दुर्दम्य इच्छाशक्ती त्यांनी देशहितासाठी खर्ची घातली. त्यांचे खाजगी जीवन धुतलेल्या तांदळासारखे स्वच्छ होते. त्यांनी आपली प्रखर बुद्धिमत्ता देशकार्यासाठी समर्पित केली. लोकमान्यांइतके सातत्याने कोणत्याही व्यक्तीने स्वराज्याचे तत्त्व आतापर्यंत सांगितले नव्हते. इतिहासामध्ये त्यांचे नाव आधुनिक भारताचे शिल्पकार म्हणून नोंदले जाईल आणि भावी पिढी लोकमान्य नेता म्हणून आदराने त्यांचे स्मरण करील."

टिळकांचा संस्कृत आणि इंग्रजी वाङ्मयाचा गाढा अभ्यास होता. भारतीय तत्त्वज्ञान हा त्यांचा आवडीचा विषय. त्यांनी पाश्चात्य तत्त्वज्ञानाचेही अध्ययन केले होते. राजकीय क्षेत्रात टिळक काम करीत असतानाही कधी तुरुंगात वा अन्य वेळी त्यांना थोडीशी उस्त मिळताच त्यांनी अनेक ग्रंथ लिहिले. त्यांचे लेखन संशोधनपर असून प्रत्येक ग्रंथात त्यांनी काही स्वतंत्र मते प्रतिपादन केली आहेत. त्यांचे प्रमुख ग्रंथ आहेत गीतारहस्य, द ओरायन, द आर्क्टिक होम इन द वेदाज आणि वेदांगज्योतिष.

मंडालेच्या तुरुंगात टिळकांनी श्रीमद्भगवद्गीतारहस्य अथवा कर्मयोगशास्त्र हा ग्रंथ लिहिला. गीतारहस्यातून ज्या कर्मयोगाचा पुरस्कार टिळकांनी केला, तोच कर्मयोग प्रत्यक्ष जीवनात आचरून दाखविला. लोकसंग्रहाची दृष्टी राखून लोकमान्यांनी स्वातंत्र्याच्या चळवळीला समाजाच्या सर्व थरांतील लोकांचे अधिष्ठान मिळवून दिले. त्यांना त्यांचे विरोधक म्हणून उपहासाने 'तेली तांबोळ्यांचे' पुढारी म्हणत कारण त्यांनी दिवाणखान्यातील राजकारण समाजात तळागाळापर्यन्त नेले. आधुनिक भारताच्या इतिहासात टिळकयुग हा फार महत्त्वाचा टप्पा मानण्यात येतो.

नीरक्षीर विवेकबुद्धी!

प्राची देशमुख

आई, बाबा आणि मी आज खूपच खुश होतो. राहुलने आज नवीन घर घेतलं होतं परक्या शहरात आणि तेही स्वबळावर. मला माझ्या धाकट्या भावाचा कोण अभिमान वाटलं होता. आईबाबांचा आनंद तर गगनात मावत नव्हता. राहुल काही वर्षांपूर्वी उच्चशिक्षणासाठी मोठ्या शहरात आला होता आणि शिक्षण संपल्यावर नोकरीलापण लागला होता. अतिशय काटकसरीने आणि व्यवस्थित investments करून राहुलने down payment साठी पैसे साठवले होते. "चला, बरे झाले. राहुल आता त्या Boys' Hostelमधून स्वतःच्या घरात राहायला जाणार" असा विचार करून आई बाबा खुश होते. गृहप्रवेशाची पूजा झाल्यावर सगळे निवांत बसले असताना राहुल म्हणाला "आई, बाबा, ताई मी सध्या घर भाड्याने घ्यायचं ठरवलं आहे." हे ऐकून आई बाबांना धक्काच बसला. त्यांना वाटलं काय हा कर्मदरिद्रीपणा! मी मात्र बुचकळ्यात पडले, मला वाटलं राहुल उगाचच असा निर्णय घेणार नाही. ह्यामागे काहीतरी कारण असलं पाहिजे. मी त्याला विचारलं तेंव्हा तो म्हणाला, "ताई, मला वाटलं होतं कि तुम्हाला माझा निर्णय पटणार नाही पण मी खरंच नीट विचार केलाय गं." राहुल पुढे सांगू लागला, "माझं boys' hostel shared असल्यामुळे महिन्याचं भाडं खूपच कमी आहे. त्यामानाने ह्या नव्या घराचं भाडं चांगलं येईल आणि आलेल्या extra income मधून घराचं कर्ज फेडायला मदत होईल. Asset creationचा हा सोपा मार्ग वाटला मला."

राहुलचं बोलणं ऐकून त्याच्या सामंजस्याचं कौतुकच वाटलं पण मनात खूप प्रश्न होते. मी राहुलला विचारलं, "Asset म्हणजे काय रे? जरा नीट सांग ना?" तो म्हणाला, "ताई, तुला वेळ असेल तर जरा सविस्तरच सांगतो. तू पण नक्की विचार कर त्यावर." मी होकारार्थी

मान डोलवल्यावर राहुल उत्साहाने सांगू लागला, "ताई, तुला उत्पन्न (Income) आणि खर्च (Expenses) तर माहित आहेच, साधारण त्याप्रमाणे जर स्थूलपद्धतीने तुझ्या आर्थिक परिस्थितीकडे पाहिलंस तर ढोबळ मानाने दोन गोष्टी दिसतात - Asset (मालमत्ता) आणि Liabilities (दायित्व)."

"Assets म्हणजे तुमच्याजवळील रोख रक्कम, बचत आणि अन्य खात्यांमध्ये असलेले तुमचे पैसे, stocks, bonds, स्थावर संपत्ती, तुमच्याकडची वाहने, दागिने, तुमच्या नावावरील pensions आणि retirement funds, इत्यादी आणि liabilities म्हणजे कुठल्याही प्रकारचं देणं, जसं की शैक्षणिक कर्ज, गृहकर्ज, पर्सनल लोन, न भरलेली credit cardsची बिल्स, इत्यादी." राहुलला थांबवत मी म्हणाले, "अच्छा म्हणजे थोडक्यात सांगायचं झालं तर Assets म्हणजे अश्या गोष्टी ज्या तुम्हाला काही प्रमाणात उत्पन्न मिळवून देतात. Liabilities म्हणजे अश्या गोष्टी ज्यांच्यावर पैसा खर्च झाला की तो परत मिळत नाही." राहुल म्हणाला, "अगदी बरोबर!"

मी पुढे म्हणाले, "हे ठीक आहे पण ह्या माहितीचा उपयोग कसा करायचा?" राहुल सांगू लागला, "ताई, ह्या माहितीच्या आधारे तुझ्याकडे नक्की किती मालमत्ता आहे त्याच्या तुला आढावा घेता येतो. त्याला Net Worth म्हणतात. Net Worth = Assets - Liabilities. उदाहरणार्थ, तुमच्या घराची किंमत आहे Rs. ५० लाख आणि घराचे कर्ज आहे Rs. ३० लाख तर तुमची Net Worth आहे Rs. २० लाख. ह्याचाच अर्थ तुमच्या liabilities जितक्या कमी तितकी तुमची Net Worth जास्त, जी तुमची खरी संपत्ती आहे. आणि हो Net Worth हे काही एक ठरलेलं मूल्य

नाहीये. तुमच्या आर्थिक परिस्थितीनुसार Net Worthचे मूल्य बदलत असते. Ideally, दार सहा महिने किंवा एक वर्षाने तुमच्या Net Worth आढावा घेणे श्रेयस्कर आहे. Net Worth हे एक महत्वपूर्ण attribute आहे तुमच्या कुटुंबाचे आर्थिक स्वास्थ्य तपासण्यासाठी. तुम्हाला तुमची Net Worth माहित असते तेंव्हा तुम्ही तुमचे आर्थिक निर्णय जास्त सक्षमतेने घेऊ शकता आणि तुम्हाला तुमचे आर्थिक भविष्य सुरक्षित करण्याचे दृष्टीने योग्य पावले उचलता येतात. तुम्हाला ठरवता येते की किती liabilities आणि कोणत्या liabilities घेणे तुम्हाला तुमच्या आर्थिक ध्येय गाठण्यात कमीत कमी अडथळे निर्माण करू शकतात, कोणते Assets तुमचे आर्थिक भविष्य सुरक्षित करण्याच्या दृष्टीने सोयीचे आहेत, इत्यादी. उदाहरणार्थ, शैक्षणिक कर्ज ही liability कोणत्याही पर्सनल खर्चासाठी काढलेल्या पर्सनल लोनपेक्षा चांगल्या स्वरूपाची असू शकते, कारण शैक्षणिक कर्ज काढून उच्चशिक्षण घेऊन चांगल्या पगाराची नोकरी मिळण्याची शक्यता असते जी तुमची आर्थिक बाजू बळकट करण्यासाठी हातभार लावू शकते. त्याउलट, vacation किंवा एखादी महागडी वस्तू विकत घेण्यासाठी काढलेले कर्ज फक्त liability तयार करून तुमची Net Worth कमी करते. मी असा नाही म्हणत आहे की असे खर्च करूच नयेत. पण तुम्हाला तुमचे Assets, Liabilities आणि Net Worth

अनुबंध एप्रिल २०२०

ह्यांचा अंदाज असेल तर तुम्हाला असे खर्च नीट प्लॅन करता येतात आणि सुरुवातीला assets creationवर भर देऊन Net worthची वाढ एका विशिष्ट टप्प्यात आली की अश्या liabilities घेण्याची आर्थिक क्षमता पण तुमच्या कुटुंबाला प्राप्त झालेली असते."

राहुल पुढे म्हणाला, "काय ताई सोपं आहे ना हे सगळं? तुला पटला का माझा निर्णय?" मी हसत होकारार्थी मान डोलावली. माझ्या धाकट्या भावाच्या नीरक्षीर विवेकबुद्धीचा साक्षात्कार झाला होता मला. माझ्या कुटुंबाच्या आर्थिक व्यवहारांकडे बघण्याची नवी दृष्टी आज मला मिळाली होती आणि नव्या जोमाने मी संपूर्ण आर्थिक परिस्थितीचा आढावा घ्यायचं ठरवलं. ते म्हणतात ना -

मत्स्यादयो न जानन्ति नीरक्षीरविवेचनम्|प्रसिद्धिरेव हंसस्य यशः पुण्यैरवाप्यते||

पाण्यात मासे आणि इतर प्राणी राहत असले तरी पाण्यात मिसळलेलं दूध त्यांना वेगळं करत येत नाही. आणि हंसाचा त्यात हातखंडा असल्यामुळे हंसाला यश आणि मान प्राप्त झाला आहे.

Become a Member

न्यू इंग्लंड मराठी मंडळाचे सभासद व्हा आणि आपले बंध, सांस्कृतिक वारसा मराठी मातीशी कायम जोडून ठेवा.

For Membership details click here:

<http://nemm.org/index.php/membership/become-a-member-renew-membership>

प्रश्नांकित जैवतंत्रज्ञान

मधुरा घैसास, मुंबई

जैवतंत्रज्ञान (बायोटेकनॉलॉजी) म्हणजेच विज्ञानातील शोधांचा व निसर्गातील जैविक घटकांचा मानवजातीच्या कल्याणासाठी केला जाणारा उपयोग, अशी व्याख्या पुस्तकांत सापडते व तीच व्याख्या आमच्या सारख्या जैवतंत्रज्ञानाच्या विद्यार्थ्यांनाही शिकवण्यात येते. माझ्या बी.एस्सी. च्या पहिल्या वर्षाच्या पहिल्या दिवशी तीच व्याख्या मलाही सांगण्यात आली होती परंतू त्याचा नक्की अर्थ काय हे पूर्ण पणे समजले नव्हते. पण बी.एस्सी. पूर्ण होताना त्याचा अर्थ पूर्णपणे समजला होता. त्यामुळे सर्वसाधारणपणे १२ वी ला विज्ञान घेतल्यानंतर इंजिनीअरिंग किंवा मेडीकलला न जाता जैवतंत्रज्ञान विषय निवडला या बदल समाधान वाटलं.

घरातील पाळीव प्राणी-पक्षांमधील गोल्डफिश सारखे सुंदर मासे, लवबर्ड सारखे पक्षी, खेळकर मनीमाऊ हे आपले सोबती निसर्गातील घटकांपासून जैवतंत्रज्ञान वापरून बनवलेले आहेत हे सांगताना आनंद व्हायचा. निसर्गातील प्राणी, पक्षी, फुलझाडे यांच्या अनुकांमध्ये (जीन्स) बदल घडवून, नवे प्रकार निर्माण करण्यामार्गे अनेक कारणे आहेत. दुष्काळी प्रदेशात पाण्याअभावी तग न धरू शकणारी झाडे-पिके अशा अनुकीय तंत्रज्ञानामुळे बहरतात व जैवविविधतेत वाढ होते. याच तंत्रज्ञानाचा वापर करून भारतात धवलक्रांती व हरितक्रांती झाली. या सगळ्याचा विचार करता मानवास उपयोगी अशीच ही विज्ञान शाखा.

विषाणूंपासून संसर्ग होऊ नये म्हणून लहान मुलांस वयाच्या वेग-वेगळ्या वर्षी लस दिली जाते. ही लस म्हणजेच निसर्गातील विषाणूंचे प्रथिन (प्रोटीन). ही लस शरीरात जाताच, शरीरातील नैसर्गिक रोगप्रतिकारशक्ती त्यावर काम करते व या आगंतुक

पाहुण्यास बाहेर हुसकाऊन लावते व असाच पाहुणा परत आला तर त्याला कसे हकलवायचे याची नोंद करून ठेवते. यामुळे अशी लस घेतलेल्या व्यक्तीस साधारणपणे जन्मभर त्या विषाणूचा संसर्ग होत नाही.

सर्वसाधारणपणे कुठल्याही चांगल्या गोष्टींबरोबर वाईट गोष्टीही येतात हे ठरलेलेच. त्यामुळे लस बनवण्यासारख्याच तंत्रज्ञानाचा वापर करून मानवनिर्मित विषाणूही बनवले जातात व त्याचा वापर घातक अशा जीवशास्त्रांमध्ये (बायो-वेपन) करण्यात येतो. असे विषाणू शत्रूच्या वस्त्यांमधून जाणीवपूर्वक पसरवले जातात व त्यामुळे शत्रूची मनुष्यहानी व आर्थिक नुकसान होते. उद्देश हा की आपले आर्थिक, व्यावसायिक व भौगोलिक वर्चस्व स्थापन करणे. हे सर्व पाहून कोणाच्याही मनात "हे सगळे करून काय मिळणार?" असा प्रश्न निर्माण होतो. शक्तिप्रदर्शन करून आपण कसे सरस आहोत हे दाखवणे ही वृत्ती फक्त मानवातच नाही तर प्राणिमात्रांत सुद्धा असते. फरक असा की प्राणी असे शक्तिप्रदर्शन फक्त स्वतःचे व आपल्या कुटुंबाचे संरक्षण करणे व कधीकधी जोडीदाराला आकर्षित करण्याकरता करतात. परंतु माणसाच्या बाबतीत असे शक्तिप्रदर्शन संपत्ती व अधिकारशाहीचा हव्यास यासाठी बरेच वेळा केल्याचे लक्षात येते. अशा वेळी अशा व्यक्ति किंवा देश नेमके काय जिंकतात किंवा मिळवतात असा प्रश्न मनात येतो.

ज्या विषयाचा अभ्यास करताना आनंद मिळत होता व मानवकल्याणासाठी याचा उपयोग होतो याचा अभिमान वाटत होता, त्याच बाबतीत आज मनात शंका निर्माण झाली आहे. माझ्या सारखीच स्थिति समविचारी विद्यार्थ्यांची असेल हे निश्चित. अशा वेळी चांगल्या

॥ न्यू इंग्लंड मराठी मंडळ ॥
NEW ENGLAND MARATHI MANDAL

उपयोगांपेक्षा वॉईट गोष्टींकडेच पारडे झुकल्यासारखे वाटते. कुठल्याही देशाची युवापिढी ही त्या देशाची संपत्ती असते. कारण त्यांच्या हातीच देशाचे भवितव्य असते. अशा पिढी समोर दिवसागणिक विज्ञानाच्या वॉईट वापराची उदाहरणे येणार असतील तर या पिढीच्या मनात विज्ञानाबद्दल आढी निर्माण होईल व विज्ञानाचा उपयोग फक्त वॉईट कारणांसाठीच असतो अशी भावना निर्माण होईल. यामुळे सर्व जग

अनुबंध एप्रिल २०२०

जैवतंत्रज्ञानाच्या पुढील प्रगती व कल्याणकारी उपयोगांच्या संशोधनापासून वंचित राहिल. यासाठी युवापिढीसमोर सकारात्मक उदाहरणे ठेवण्याची गरज आज निर्माण झाली आहे, तसेच नकारात्मक उपयोगांसाठी या विज्ञानाचा उपयोग कसा होणार नाही हे बघण्याची जबाबदारी समस्त समाजाची व या विषयातील अनुभवी तज्ञांची आहे.

॥ न्यू इंग्लंड मराठी मंडळ ॥
NEW ENGLAND MARATHI MANDAL

ॐ मदतीची हाक ॐ

मंडळातर्फे आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांना गरज आहे तुमच्या मदतीची, सहकार्याची, आणि सहभागाची.

नोंदणीसाठी कृपया संपर्क करा - <http://nemm.org/index.php/requests/volunteer>

***Student volunteering hours will be recongnized.

सुभाषिते

वैजयंती जोशी

॥ श्री ॥

सर्वे भवन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः,
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चिद् दुःख भाग्भवेत्।

ॐ शांतिः शांतिः शांतिः ॥ (बृहदारण्यक उपनिषद्)

समस्त प्राणिजन सुखी राहोत, प्रत्येकजण स्वस्थ आणि निरोगी असो, सगळ्यांचे शुभ व्हावे आणि कोणीही प्राणी दुःखी होऊ नये. ॐ शांतिः शांतिः शांतिः ।

हजारो शतकांपूर्वी, भारतातील थोर ऋषींनी ह्या शांती मंत्राने सर्वांचे कल्याण व्हावे असा संकल्प केला आणि त्याचे प्रतिध्वनी ह्या जगतात कित्येकदा उमटत राहिले. अहिंसा, शांती, क्षमा, सर्व प्राणीमात्रांवर दया व “वसुधैव कुटुंबकम” ह्या अमूल्य तत्त्वांचं सुरेख मिश्रण असल्यामुळे भारतीय जीवनशैली ही आदर्श जीवनशैली आहे असे सर्वमान्य होते.

पण जगातील इतर देशांप्रमाणेच, जागतिकीकरणाच्या अनागोंदीमुळे, भारतीय सुद्धा भौतिक सुखे मिळविण्याच्या नादात रमले. बरीचशी सुखे मिळाली असे वाटत होते तोवरच आधुनिक विज्ञान, तंत्रज्ञान ह्यांचे अदृश्य दुष्परिणाम; कर्करोग, मधुमेह, नैराश्य, संसर्गजन्य रोग अशा दुर्धर रोगांच्या रूपात भारतीयांना पण छळ लागले. अनेकांना तर ह्या रोगांना तोंड देताना नाकीनऊ येऊ लागले.

खरे तर थोडं आपण आपल्याच मनाला विचारलं तर कळेल की आपण भारतीय आपली स्वतःची निरामय जीवनशैली आणि तिचे सामर्थ्य विसरलो आहोत. त्यामागे अर्थातच कारणेही अनेक आहेत; काही राजकीय आहेत, काही वैयक्तिक तर बरीचशी सामाजिक आहेत. कारणे काहीही असली तरी हे मात्र खरे आहे की; आयुर्वेद आणि त्यातले स्वास्थ्य-दोषांसंबंधीचे नियम, काटेकोर स्वच्छता, शुचिर्भूत स्वयंपाकाची पद्धत, चारीठाव आहार, तुळशीचे वृन्दावन, देवपूजा, शुभंकरोती / स्तोत्रपठण, भजन-कीर्तन, जपजाप्य, साधना, दानधर्म, औषधी वनस्पतींचा वापर, आजीचा बटवा अशा वरवर रूढीवादी, जुन्यापुराण्या, क्षुल्लक वाटणाऱ्या पण शारीरिक आणि मानसिक आरोग्याचे संतुलन सार्थपणे घडवून आणणाऱ्या दैनंदिन जीवनातल्या महत्वाच्या बाबींना आपल्यापैकी बहुतेकांकडून जाणता-अजाणता तिलांजली दिल्या गेली आहे.

काहीजण म्हणतीलही की आम्ही “Yoga” करणे सुरु केले आहे, “पतंजली”चे सामान पण वापरतो:-) पण महर्षी पातंजलींचे खरे योगशास्त्र काय आहे आणि ते आणि आपली इतर अनेक महान शास्त्रे कसे आपला शारीरिक, मानसिक आणि पारमार्थिक असा सर्वांगीण विकास घडवून आणू शकतात हे जाणून घ्यायला आम्हाला वेळच नाही. एखाद्या Harvard किंवा तत्सम नामवंत संस्थेतील think tank ने त्याच्यावर paper लिहिला की मग मात्र तो वाचून आम्ही त्याच्यावर वारेमाप चर्चा करतो. असो, चरैवेति चरैवेति!

अनुबंध एप्रिल २०२०

त्यातल्या त्यात समाधानाची बाब ही आहे की सध्या सुरु असलेल्या संसर्गजन्य रोगामुळे (COVID-19), भारतीयांना आपल्या प्राचीन जीवनशैलीचे महत्व काही अंशी पटू लागले आहे उदा: हस्तांदोलनाच्या ऐवजी हात जोडून नमस्कार करणे, घरात आल्यावर हात-पाय धुणे, दाहसंस्कार आणि त्या नंतरची शुचिर्भूतता इत्यादी. हे हि नसे थोडके!! ह्या लेखात, आपल्या जीवनशैलीचे वेगवेगळे पैलू व्यक्त करणाऱ्या अशाच काही वैशिष्ट्यपूर्ण सुभाषितांचा आपण विचार करणार आहोत.

पण त्या आधी, विश्वशांती आणि कल्याणाची मनोकामना परत एकदा श्री ज्ञानेश्वर माउलींच्या विश्वप्रार्थनेनी (पसायदान) करूया !!

*-----***-----*

॥ श्री ॥

आतां विश्वात्मकें देवें । येणें वाग्यजें तोषावें । तोषोनि मज द्यावें । पसायदान हें ॥ १ ॥
जे खळांची व्यंकटी सांडो । तयां सत्कर्मिं रती वाढो । भूतां परस्परें पडो । मैत्र जीवांचें ॥ २ ॥
दुरितार्थें तिमिर जावो । विश्व स्वधर्म सूर्ये पाहो । जो जें वांच्छील तो तें लाहो । प्राणिजात ॥ ३ ॥
वर्षत सकळमंगळीं । ईश्वर निष्ठांची मांदियाळी । अनवरत भूमंडळीं । भेटतु या भूतां ॥ ४ ॥
चलां कल्पतरुंचे आरव । चेतना चिंतामणीचें गांव । बोलते जे अर्णव । पीयूषाचे ॥ ५ ॥
चंद्रमे जे अलांछन । मार्तंड जे तापहीन । ते सर्वाही सदा सज्जन । सोयरे होतु ॥ ६ ॥
किंबहुना सर्वसुखीं । पूर्ण होऊनि तिहीं लोकीं । भाजिजो आदिपुरुखीं । अखंडित ॥ ७ ॥
आणि ग्रंथोपजीविये । विशेषीं लोकीं इयें । दृष्टादृष्ट विजयें । होआवें जी ॥ ८ ॥
तेथ म्हणे श्रीविश्वेशरावो । हा होईल दानपसावो । येणें वरें ज्ञानदेवो । सुखिया झाला ॥ ९ ॥

*-----***-----*

दया, क्षमा, शांती

१. या देवी सर्वभूतेषु दयारूपेण संस्थिता ।

नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः॥

अर्थात:- जी भगवती देवी सर्व प्राणिमात्रांमध्ये दया ह्या स्वरूपात स्थित आहे, तिला नमस्कार, तिला नमस्कार, तिला वारंवार नमस्कार ।

२. सर्वे वेदा न तत् कुर्युः सर्वे यज्ञाश्च भारत ।

सर्वे तीर्थाभिषेकाश्च तत् कुर्यात् प्राणिनां दया ॥

अर्थात:- सर्व वेद, सर्व यज्ञ, सर्व तीर्थ, सर्व अभिषेक - जो करू शकत नाही, त्याला निदान प्राणिमात्रांवर दया तर नक्कीच करता येऊ शकते.

अनुबंध एप्रिल २०२०

३. धैर्य यस्य पिता क्षमा च जननी शान्तिः चिरं गेहिनी सत्यं सूनुः अयं दया च भगिनी भ्राता मनःसंयमः

|

शय्या भूमितलं दिशः अपि वसनं ज्ञानामृतम् भोजनम् एते यस्य कुटुम्बिनः वद सखे कस्माद् भयं योगिनः ॥

अर्थात:- अशी व्यक्ती - धैर्य हे ज्याचे वडील आहेत, क्षमा ज्याची आई आहे, शांत मन ज्याची पत्नी आहे, सत्य ज्याचा मुलगा आहे, दया ज्याची बहीण आहे आणि मनावर नियंत्रण हा ज्याचा भाऊ आहे. आणि ज्याच्यासाठी ही पृथ्वी एक पलंग आहे, ह्या दिशा त्याला कपड्यांसारख्या आहेत आणि ज्ञान हे त्याचे भोजन आहे. जेव्हा हे सर्व त्याचे कुटुंबीय आहेत तेव्हा कोणत्या गोष्टीसाठी ती व्यक्ती घाबरेल? आयुष्यातील आव्हानांवर मात करण्यासाठी त्या व्यक्तीस आणखी काय हवे आहे?

४. लावण्यरहितं रूपं विद्यया वर्जितं वपुः ।

जलत्यक्तं सरो भाति नैव धर्मो दयां विना ॥

अर्थात:- लावण्यरहित रूप, विद्यारहित शरीर, जलरहित तलाव ज्या प्रमाणे शोभून दिसत नाहीत त्याचप्रमाणे दयारहित (मानव / निसर्ग) धर्म पण शोभून दिसत नाही.

५. क्षमा शस्त्रं करे यस्य दुर्जनः किं करिष्यति।

अतृणे पतितो वह्निः स्वयमेवोपशाम्यति॥

अर्थात:- ज्याच्या हातात क्षमारूपी शस्त्र आहे त्याचे दुर्जन काय वाईट करू शकतील? गवत नसलेल्या जमिनीवर पडणारी आग आपोआपच विझते.

६. नरस्याभरणं रूपं रूपस्याभरणं गुणः।

गुणस्याभरणं ज्ञानं ज्ञानस्याभरणं क्षमा॥

अर्थात:- रूप हे व्यक्तीचे आभूषण आहे, स्वरूपाचे दागिने सद्गुण आहेत, सद्गुणांचे अलंकार ज्ञान आहे, आणि ज्ञानाचा दागिना क्षमा आहे.

*-----***-----*

आयु आणि आरोग्य

१. अद्यते विधिवत् भुक्तमति भोक्तारमन्यथा ।

आयुष्यं स्वास्थ्यदं पूर्वमन्यथैवेतरद् स्मृतम्*॥

अर्थात:- आपण जे अन्न खातो ते विधीपूर्वक खावे. विधीपूर्वक व्यवस्थितपणे सेवन केलेले अन्नच मनुष्याला दीर्घायुष्य आणि आरोग्य देवू शकते. आहारात ज्या पदार्थांची आवश्यकता आहे तेच पदार्थ सेवन करावे. हानीकारक आणि निरुपयोगी पदार्थांचा कटाक्षाने व निश्चयपूर्वक त्याग करावा.

२. व्यायामात् लभते स्वास्थ्यं दीर्घायुष्यं बलं सुखं ।

आरोग्यं परमं भाग्यं स्वास्थ्यं सर्वार्थसाधनम् ॥

अर्थात:- व्यायामामुळे आरोग्य, दीर्घायुष्य, सामर्थ्य आणि आनंद मिळतो. निरोगी असणे हे परम भाग्याचे लक्षण आहे आणि इतर सर्व क्रिया स्वस्थ आरोग्याद्वारेच सिद्ध होतात.

३. आयुषः क्षण एकोऽपि सर्वरत्नैर्न न लभ्यते।

नीयते स वृथा येन प्रमादः सुमहानहो ॥

अर्थात:- सगळी रत्ने देऊनही आयुष्याचा एक जास्तीचा क्षणही प्राप्त होऊ शकत नाही, म्हणून त्याचा व्यर्थ नाश करणे ही मोठी लापरवाही आहे.

४. यावत् स्वस्थमिदं शरीरमरुजं यावज्जरा दूरतो, यावच्चेन्द्रियशक्तिरप्रतिहता यावत् क्षयो नायुषः ।

आत्मश्रेयसि तावदेव विदुषा कार्यः प्रयत्नो महान्, संदीप्ते भवने हि कूपखननं प्रत्युद्यमः कीदृशः ॥

अर्थात:- जोपर्यंत शरीर निरोगी आहे, जोपर्यंत वृद्धत्व दूर आहे, इंद्रियांची शक्ती कमी झालेली नाही आणि जोपर्यंत आयुष्य आहे तोपर्यंत, विद्वान मनुष्याने आत्मकल्याण आणि भगवत्प्राप्तीसाठी कठीणात कठीण प्रयत्न करून आपले इप्सित साध्य करावे, अन्यथा घरात आग लागल्यावर, सगळे भवन प्रज्वलित झाल्यावर, ते विझवण्यासाठी विहीर खोदण्याचा प्रयत्न करण्याचा काय फायदा?

५. धन्यानामुत्तमं दाक्ष्यं, धनानामुत्तमं श्रुतम ।

लाभानां श्रेष्ठमारोग्यं, सुखानां तुष्टीरुत्तमा ॥

अर्थात:- सर्वश्रेष्ठ गुणांमध्ये कार्यदक्षता श्रेष्ठ आहे. सर्व प्रकारच्या संपत्ति ज्ञानसंपदा श्रेष्ठ आहे. सर्व लाभांमध्ये आरोग्याचा लाभ सर्वश्रेष्ठ आहे तर समाधान हे सर्वात मोठे सुख आहे.

६. पुनर्वित्तं पुनर्मित्रं पुनर्भार्या पुनर्मही ।

एतत्सर्वं पुनर्लभ्यं न शरीरं पुनः पुनः ॥

अर्थात:- एखाद्याला संपत्ती परत मिळू शकते, सर्व मालमत्ता परत मिळू शकते, मित्र आणि पत्नी पुन्हा मिळू शकतात. गेलेली सत्ता आणि राज्य पण परत मिळू शकत पण गमावलेले आयुष्य / शरीर कुणालाही परत मिळू शकत नाही.

*-----***-----*

कर्तव्यपालन, सदाचार व धनप्राप्ती

१. ब्राह्मे मुहूर्ते बुध्येत् धर्मार्थो खलु चिंतयेत ।

कायक्लेशांश्च तन्मुलान् वेदतत्त्वार्थमेव च ॥

अर्थात:- अगदी सकाळी म्हणजे ब्राह्म मुहूर्तावर शय्येचा त्याग करावा. नंतर धर्म आणि अर्थ याच्या संबंधी (दैनंदिन कामांचे) आपल्याला आज काय करायचे आहे याचा विचार व नियोजन करावे. कोणतेही कार्य विचारपूर्वक केल्यास ते व्यवस्थित आणि यशस्वी होतेच. ती कार्ये करण्यासाठी आपल्याला कोणते क्लेश (वा अडचणी) येणार आहेत हा विचारही करावा, त्यामुळे ते क्लेश (अडचणी) सहन करण्याची मानसिक तयारी होते. त्याचबरोबर थोडा तात्त्विक विचारही करावा. ही चिंतनशीलता यशस्वी गृहस्थजीवनासाठी आवश्यक आहे.

२. धर्मागतं धनं यजेत दद्यात् सदैवातिथिन भोजयेच्च ।

अनाददानश्च परैर्दत्तं सैषा गृहस्थोपनिषद् पुराणी ॥

अर्थात:- अर्थार्जन गृहस्थाने धर्म पूर्ण मार्गाने करावे कुमार्गाने, अधर्माने करू नये. प्राप्त झालेले धन केवळ स्वार्थासाठी वापरू नये किंवा आवश्यकतेपेक्षा जास्त संग्रहही करू नये. गृहस्थाने त्या धनाच्या सहाय्याने यज्ञ याग करणे आणि दानधर्म करणे अपेक्षित आहे. तसेच कुणीही अतिथी घरांमधून भोजना विना परत जाऊ नये. जर कुणी अनिच्छेने काही दिले तर ते गृहस्थाने स्वीकारू नये.

३. उपार्जितानां वित्तानां त्याग एव हि रक्षणम् ।

तडागोदरसंस्थानां परीवाह इवाम्भसाम् ॥

अर्थात:- ज्या प्रकारे नद्या व तलावांचे पाणी सतत वाहते असल्याने शुद्ध असते, त्याच प्रकारे कमावलेला पैसा केवळ त्यागाने आणि चांगल्या वापराने शुद्ध राहतो.

४. प्राप्नोति वै वित्तमसद्बलेन नित्योत्थानात् प्रज्ञया पौरुषेण।

न त्वेव सम्यग् लभते प्रशंसां न वृत्तमाप्नोति महाकुलानाम् ॥

अर्थात:- अप्रामाणिक प्रयत्नाने, हातचलाखीने एखादी व्यक्ती धन जरूर मिळवू शकते, परंतु सद्गुणी आणि चांगल्या माणसांना मिळणारा सन्मान आणि आदर मिळवू शकत नाही.

५. आत्मापराधवृक्षस्य फलान्येतानि देहिनाम् ।

दारिद्र्यरोग दुःखानि बन्धनव्यसनानि च ॥

अर्थात:- गरीबी, रोगराई, दुःख, गुलामगिरी आणि वार्डिट सवयी ही सर्व मानवी कर्माचीच फळे आहेत. जो जे काही पेरतो त्याला तेच फळ मिळते, म्हणून नेहमी चांगलीच कर्मे करावी.

६. परोपकाराय फलन्ति वृक्षाः परोपकाराय वहन्ति नद्यः ।

परोपकाराय दुहन्ति गावः परोपकारार्थं मिदं शरीरम् ॥

अर्थात:- झाडे परोपकारासाठी फळ देतात, नद्या केवळ परोपकारासाठी वाहतात आणि गायी परोपकारासाठीच दूध देतात, अर्थात हे मानवी शरीर देखील परोपकारासाठीच आहे.

Looking for a Graphic Designer

Good Volunteering oppourtunity at NEMM.

Graphic Designer Needed for Anubandh Magazine.

Please contact: seema.kanitkar@nemm.org

Students can apply.

Students Volunteering hours will be recognized by NEMM.

आधी वंदू तुज मोरया

सुरेश डिके (पुणे)

श्री गजाननाला प्रथम वंदन करून मग वडिलधान्यांना नमस्कार करावा व पूजेला सुरवात करावी अशी आपली पद्धत आहे. आता आपल्याकडे इतके देव असताना प्रथम गणपतीलाच का वंदन करावे? तर त्याचे उत्तर असे. सर्व देवदेवतांमध्ये गणपती असे एक दैवत आहे की जे अपराजित आहे. म्हणजेच कोणत्याही संग्रामात हार झालेले नाही. बाकीच्या देवदेवता कोणत्या ना कोणत्या लढ्यात पराजित झाल्या. त्यामुळे जो देव अजिंक्य तो आपले रक्षण नक्की करेल ही भावना त्या पाठीमागे असावी.

आपल्या बहुतेक संतांनी आपले अभंग, श्लोक किंवा ग्रंथरचनेची सुरवात करताना गणेशाला वंदन करून केली आहे. ज्ञानदेवांनी ज्ञानेश्वरीच्या सुरवातीलाच 'ओम नमोजी आद्या वेद प्रतिपाद्या जयजय स्वयंवेद्या आत्मरूपी देवा, तूंचि गणेशु' असे म्हटले आहे. समर्थ रामदासांनी मनाचे श्लोक रचताना गणाधीश जो ईश सर्व गुणांचा म्हटलं आहे.

गणपती म्हणजे गणांचा पती. गण म्हणजे सैनिक. सैनिक तयार करणारा, त्यांचे नेतृत्व करणारा. पती हा पत्नीचा नवरा असा जरी अर्थ घेतला तरी तो कुटुंबाचा पालन करणारा असतो. तसा गणपती हा सर्वांचा पालनकर्ता ठरतो. गणपती हा आपला तारणहार आहे म्हणून दरवाज्यावर गणपतीचे चित्र लावण्याची पद्धत आहे. तो अमंगळाला घरात प्रवेश करून देत नाही व आतील माणसांना मंगल आचरण करण्याची जाणीव करून देतो. तो संकट दूर करतो व म्हणून आपल्या कुटुंबातील एक आहे अशी आपली

भावना राहते. तो सुखही देतो व सूचनाही देतो म्हणून त्याची रोज पूजा करावी.

गणपतीने आपल्या आई-वडिलांची सेवा केली. त्याचा आदर्श ठेवून गणेशभक्तांनी आपल्या आई-वडिलांचा सांभाळ करावा. त्यांना वृद्धाश्रमात ठेवू नये.

एरवी आपण गणपतीचे दर्शन घेण्यासाठी मंदिरात जातो, गणेशोत्सवात आपण आमंत्रण देऊन त्याला आपल्या घरी आणतो, एखाद्या पाहण्यासारखी सरबराई ठेवतो. गणपती ही एक ऐश्वर्यसंपन्न देवता आहे, त्यामुळे त्याची मनोभावे पूजा करून त्याला उंची वस्त्रे, सुवासिक फुले, सुगंधी द्रव्ये, नारळ, पेढे, पंचखाद्ये व मोदकासारखा चविष्ट खाद्यपदार्थ अर्पण करावा.

गणपतीला अनेक स्तोत्रांनी आळवले जाते पण त्यातही नारदमुनींनी रचलेले 'प्रणम्य शिरसा देव' हे स्तोत्र अधिकतेने म्हटले जाते. काय आहे त्या स्तोत्रात? गणेशाला अनेक नावाने व रूपाने आळवले आहे. साबणाने जसे आपले शरीर स्वच्छ होते तसे पारमार्थिक अर्थाने या स्तोत्राच्या पठणाने वाईट विचार दूर होतात. हातून वाईट कृत्ये होत नाहीत. मनोकामना पूर्ण होतात. दीर्घायुष्य लाभते.

तसे पाहता गणेशाची मूर्ती बेडौल म्हणावी लागेल. त्याचे वर्णनच स्तोत्रात एकदंत, लंबोदर असे केले आहे. अर्थात, हे वर्णन हत्तीचे आहे. हत्तीचे पोट मोठे तसे गणपतीचे पोट विशाल आहे. भक्ताचे अपराध पोटात घालण्यासाठी ते तसे हवेच नाही का? गणपतीकडे पाहताना आपला राग जावा अशी त्याची हसतमुख व आनंदी मुद्रा आहे. दुसराही एक भाव त्यामागे आहे. शत्रूच्या मनातील

शत्रुत्वाची भावना नष्ट व्हावी, टोकाची सूडभावना जावी.

गणपतीला विघ्नराजेंद्र संबोधले आहे. जो दुसऱ्याचे विघ्न झेलतो व त्याला विघ्नमुक्त करतो असा तो विघ्नराजेंद्र.

गणपतीला भालचंद्र असेही म्हणतात. याचा सरळ अर्थ ज्याने कपाळावर चंद्र धारण केला आहे असा तो. चंद्र शीतलतेसाठी प्रसिद्ध आहे. आपल्यामधील राग चटकन नाहीसा व्हावा अशी त्यामागे भावना आहे.

तो धूम्रवर्णाचा आहे. म्हणजे धुराच्या रंगाचा आहे. दृष्ट लागू नये म्हणून अंगारा लावतात. तो धुरकट रंगाचा असतो. चंदनाची थंडाई व शांतता आपल्याला लाभावी म्हणून भालचंद्र, धूम्रवर्ण अशी नवे उच्चारून त्याचे गुण आपल्यात उतरावेत तशी प्रार्थना करावी.

स्तोत्रात विनायक असे नाव आहे. विनायक म्हणजे नायकांचा नायक. नेतृत्वाचे गुण माझ्यात उतरावेत म्हणून प्रार्थना. नेतृत्व हे आपल्या कुटुंबापुरतेच मर्यादीत नसून समाजासाठीही असावे म्हणून विनायकाला शरण जावे.

गणपतीला गजानन असे म्हणतात. याचा अर्थ ज्याचे तोंड हत्तीसारखे आहे असा. हत्ती सर्वच बाबतीत विशाल आहे. तो गजान्तलक्ष्मीचे प्रतीक समजल्यामुळे पूर्वीच्या राजे लोकात राजवाड्याच्या दारी हत्ती झुलत असे. हल्लीच्या काळी हत्ती

अनुबंध एप्रिल २०२०

दृष्टीला पडणे दुरापास्त म्हणून आपल्या घराच्या दारावर हत्तीचे चित्र लावावे. अश्विन महिन्यातील नवरात्रात मुली भोंडला घालतात तो पाटावर हत्तीचे चित्र काढून त्याभोवती फेर धरून गाणी म्हणतात ते त्यासाठीच.

गणपतीची मूर्ती आपल्या घरी भाद्रपद महिन्यातील शुद्ध पक्षातील चतुर्थीला आणून आपण त्याची पूजा करतो व प्रथेप्रमाणे दीड दिवस, पाच दिवस, दहा दिवस उत्सव साजरा करतो. त्या काळात तो आपला पाहुणा म्हणून आलेला असतो व पाहुणा म्हणून एक दिवस निघून जातो खरा, पण त्याच्या आगमनाने आपल्याला आनंद होतो तर जाण्यामुळे वाईटही वाटते. पण तो एक शाश्वत सत्य, संदेश सांगून जातो व ते म्हणजे मीलन व वियोग, सुख आणि दुःख यांचा पाठशिवणीचा खेळ सतत चालू असतो. कोणत्याही गोष्टीच्या प्राप्तीने हुरळून जाऊ नये व वियोगाने शोक करत बसू नये. व्यक्ती असो, वस्तू वा पद असो त्याच्या गमावण्याने वृथा खंतावून जाऊ नये.

गणपतीच्या विसर्जनाच्या दिवशी आपण त्याला पुनरागमनायक असे म्हणत असतो. तोही पुढच्या वर्षी मी येणारच असे आश्वासन देतो.

गणपती ही समदृष्टी आपणा सर्वांनाच देत असल्यामुळे गणेशाची भक्ती सर्वत्र केली जाते. जगातील अनेक देशात गणपतीची मंदिरे जी आहेत ती त्यामुळेच!

रोचक माहिती:

न्यू इंग्लंड मराठी मंडळाची स्थापना १९७७ साली बोस्टन येथे झाली. मॅसाच्युसेट्स, न्यूहॅम्पशायर, न्होड-आयलंड, व्हरमाँट आणि मेन या राज्यांचा समावेश आहे.

कथा

शब्द-शक्ती

डॉ. मुरलीधर भावसार

पंचवीस तीस पेशंट,अडीच तीन तास, डॉक्टरचा कंटाळलेला जीव.घरी निघावं, अनु वाट पहात असेल ?

डॉक्टर माधवला हाक मारतो, माधव येतो आंत दरवाजा लोटून.

"कुणी पेशंट आहे का रे ?" "नाही साहेब !"

"हे बघ तू बंद करून जा !" डॉक्टर आपली आवरा आवर करू लागतो, बाहेर पेशंटची चाहूल.

"साहेब पेशंट आहे" माधव म्हणतो .नाराज झालेला डॉक्टर.

"बर पाठव आत" माधव बाहेर, दार लोटून एक वृद्धसे गृहस्थ आत येतात. "ये बेटा आत ये !" तिचा हात धरून ते तिलाही आत घेतात. ती असेल वीस वर्षाची, गोल चेहरा,गोरी त्वचा,नाजुकशी, गोड वाटणारी,डोळे छान काहीसे तपकिरी,कशाला तरी घाबरणारे. ती खूप निस्तेज, पण कधी काळी तेजस्वी असावी.डॉक्टर चेहऱ्यावर नेहमीच हसू पांघरतो.

"बसा बैस," ती बसते खाली मान घालून, ते गृहस्थ कागदाच एक पुडकं डॉक्टर समोर ठेवतात .

डॉक्टर ते पहातो, गृहस्थ बोलत असतात.

"जो त्रास होतो तो नेहमी तोच नसतो. दरवेळी वेगवेगळा,आधी दोन मानसोपचार तज्ञ डॉक्टरांना दाखवलं. निरनिराळी रोगांची नांव सांगतात. औषध मात्र बरीचशी तीच तीच असतात. फरक काहीही नसतो.

"हं.....चल !" डॉक्टरच्या शब्दाचा अभिप्रेत अर्थ घेऊन ती पेशंट टेबलकडे जाते, झोपते. डॉक्टर तिला तपासत गोड आवाजात "बोल..... काय होतंय तुला ?"

ती अबोल. "अग,तु बोलणार नाहीस तर मग मला कळणार कसं ?" आणि मला कळणार नाही मग तु बरी कशी होणार ? ""मला नाही आठवत !" तिचा आवाज तिच्या चेहऱ्या इतकाच आकर्षक पण बोलण्याची इच्छा नसलेला. "केव्हा आठवेल ? नेहमी नाही आठवत,आठवत कधी कधी आणि मग त्रास व्हायला लागतो.त्यापेक्षा नकोच आठवायला."

"हं काय त्रास होतो ?" "सांगितलं ना, आठवत नाही म्हणून !"

"तुला बर व्हायचंय ना ? पुन्हा हसायचं ना ?" डॉक्टरचे गोड हसरे टिकाऊ शब्द. ती पहात असते समोरच्या फ्लॉवर पॉट मधील फुलांकडे एकटक. ती फुल तिच्या डोळ्यातून खोल अंतरंगात उतरल्या सारखी.

"डॉक्टर या फुलांना सुगंध मिळेल का हो ?" ती बोलून जाते फुलंच दुःख स्वतःच्या दुःखासारखे.

"मिळेल ना, त्यावर थोडा परफ्युम स्प्रे केला कि मिळेल त्यातून सुगंध!" डॉक्टर स्वतःच दिलखुलास हसतो. ती मात्र शून्य असते आणि बोलत जाते शुन्यातल्या विश्वात हरवल्यासारखी.

"मला जगायचंय, कारण मला मरण्याची तीव्र इच्छा होत नाहीये. मला झोपायचं सुद्धा नाहीये. झोपणं म्हणजे तेवढ्या वेळेपुरत मरणच असत ते! तुमची औषध झोपवतात मला.....तुम्ही मला बरं करणार ?" डॉक्टर प्रश्न चिन्हात बांधल्या सारखा हो म्हणतो. "मला जो त्रास होतो तो मी लिहून ठेवलाय तुम्ही वाचा."

"हे बघ, पाच मिनिटात मी तुला तपासेन, तुला आठवेल तसं सांग. मी औषध लिहून देईन. डॉक्टरला घाई झालेली. ती गप्प, नर्व्हस, डॉक्टर गोंधळत जातो. गृहस्थ बोलू लागतात. "खरय, तुम्ही वाचून पहा ते. वाचून दोन दिवसांनी तिला घेवून येईन."

डॉक्टर खुर्चीत, डोक्यातला कंटाळा चेहऱ्यावर दाखवता येत नाही त्याला. गृहस्थ ती वही समोर ठेवतो. नाईलाज झाल्यासारखा डॉक्टर ती घेतो. गृहस्थ फ्री साठी नोटा पुढे करतो, तसा डॉक्टरच्या डोक्यातला कंटाळा बराचसा पसरट हसतो. गृहस्थ व ती दोघे जातात. डॉक्टर ही ताडकन घरी पोहचतो. डॉक्टरची बायको अनु छान स्वयंपाक करते. दोघाचं जेवण होतं आणि मग वेळ होते जवळ जवळ झोपण्याची, अनु दिवाळी अंकातल्या कथेत रंगलेली, डॉक्टर ठेवायला सांगतो तो अंक. ती नाही ऐकत. सहज डॉक्टरला आठवत सायंकाळच्या पेशंटची वही. डॉक्टर वही काढतो. पाहिलं पान-

"मी लिहितेय, मला आठवेल तसं, मला बर वाटत नाही असं सगळे म्हणतात, मला काय होतंय ते मात्र कळत नाही. पण मला असं वाटत मला

अनुबंध एप्रिल २०२०

काहीतरी भास होत असतात. ते भास होत असतात तेव्हा अतिशय खरे वाटतात. मी बसलेली असते माझ्याच शेजारी, मला वाटत कविता करावी छानशी, मी सुंदरश्या फुलांना डोळ्यासमोर आणण्याचा प्रयत्न करते.

माझ्या भोवताली मोहरून येतो गुलाबांचा बगिचा, सुगंधी गुलाब, लाल पिवळा पांढरा गुलाब आणि मिश्र रंगांचेही गुलाब, कितीतरी रंग असतात त्यांचे. किती सुगंध दाटतो खोलीत, त्या सुगंधाचा अभिमान वाटतो मला, माझी मान स्वाभिमानाने ताठ होते. गर्वने वर जाते.

तेव्हा मला दिसतो छताला लोंबकळणारा बल्ब ! किती तापलय तो ! मी एक सारखी पाहतेय त्याला, बल्ब च्या आत पेटलेली तार ! ती तार जाड होतेय आणि लांब सुद्धा, ती तार हलतेय, वळवळतेय एखाद्या पेटलेल्या नागिनी सारखी. ते तीव्र किरण सहन होत नाहीत माझ्या डोळ्यांना. डबडबलेत डोळे माझे, ती नागीण आहे लोखंडाच्या रसाची आग. माझ्या भोवतालचे सगळे गुलाब जळताहेत !मी वाचवू पाहतेय त्यांना !

पण सगळ्या सुगंधाचा धूर धूर झालाय. माझ्या नाकातोंडात शिरतोय तो धूर.

मला ओरडायच आहेमला ओरडायलाच हवं आहे. ओरडण्याशिवाय काही पर्यायच नाहीये -

पण पण माझा आवाज कुठे गेलाय ?

कुठं गेलाय माझा आवाज ? डबडबल्या डोळ्यांनी दिसत मला,

त्या पेटलेल्या नागिणीच्या गळ्यात जावून बसलाय माझा आवाज. आणि मी ?

अबोल..... मुकी माझे गुलाब जळताहेत तरी ?

मी फुफ्फुसात खूप हवा भरून घेण्याचा प्रयत्न करते. पण हवा नाहीच कुठे !

धूर आहे सगळीकडे पाकळ्यांचा ! माझ्या शरीराला कंप ! नागीण हसतेय !

किती घाम निघतोय माझ्या अंगाअंगातून, चिंब भिजलेय मी, घाम वाहतोय एकसारखा

विझवून टाकतो गुलाबांचा कोळसा. माझ्या शरीराचा घाम घाम होतोय.

मी कोसळून पडते खाली ...कोळश्याच्या चिखलात ! खोल खोल रुतून पडते मी त्यात"

डॉक्टर हसू लागतो.

"काय हो काय झाल ?.... का हसताय ? अनु विचारते.

" अग तुझ्या वाचण्यासारख आहे बघ, मला तर तुझ्या सिरियल्स सारख वाटतंय."

" काय आहे ते ?" " व्यथा आहे माझ्या पेशंटची." डॉक्टर सायंकाळची गंमत सांगतो.

" आश्चर्यच आहे," नाहीतर काय ?"

"आश्चर्य तीच नाही तुमचं, पेशंट त्याची व्यथा सांगतोय, थोड्या थोडक्या नाहीत तर चांगल्या वही भरून आणि तुम्ही हसताय ? " तू वाचून पहा, तू हि हसशील !"

" नाही हो मला तुमच्या पेशंटचे तोंडही पाहायला आवडत नाही. आणि इतक्या कम्प्लेंट असतील तर सोडून दे तो पेशंट." " अग वाच तर... .. पण जर मोठ्याने" अनु वाचू लागते. आणि शुद्धीवर येते तेव्हा काहीच आठवत नाही. सगळे विचारतात मला, विचारून विचारून थकतात.

अनुबंध एप्रिल २०२०

मी आठवून आठवून थकते. पडलेली असते टेबलावर मान टाकून,समोर कोरे कागद असतात, एक शब्द लिहावासा वाटत नाही.आणि जाणवू लागत,दोन दिवसापूर्वी मी कोळश्याच्या चिखलात फसले होते.पेटलेल्या नागिणीनं ओकलेल्या आगीत..... जळलेल्या गुलाबांचा कोळसा,माझ्या घामानं भिजून झालेला चिखल,सुकून गेला तो चिखल, उडून गेला धूळ होवुन. मी मात्र काळी कुट्ट झालेय.माझ्या भोवताली चार भिंती असतात. त्या भिंती एकदम सोन्याच्या होतात, लकाकतात.मी मात्र कोलाश्याची, कुट्ट काळी.डोक्यावरच छत मोठ्या हिऱ्या सारखं चमकायला लागत.

तो प्रचंड हिरा वर वर जातोय! आभाळात.चारही भिंती माझ्या पासून दूर दूर पळताहेत आणि माझ्या भोवती उरत एक अजस्र जंगल. नाही मला भिंती हव्या आहेत, मला घर हवंय, मला माझ घर हवंय ! मला धावायचं असत भिंतींना पकडण्यासाठी.पण एकाच वेळी चारही दिशांना नाही पळता येत मला.आणि वर उडताही येत नाही.

मी लुळी होवून वळवळते अजगर सारखी. कुणीतरी धरतंय मला ? मला दाबून ठेवलय.! कुणीतरी ?

डॉक्टर झोपला, अनु वाचत जाते.शब्द काहीतरी नात जुळवत असतात एका अंतरंगाची दुसऱ्या अंतरंगाशी !

"सगळे म्हणतात, मला काहीतरी होत. पण मला वाटत मला काहीच होत नाही.माझ्या भोवतालच्या वस्तूनाच काहीतरी होत. माझ्या खोलीतल्या वस्तू एकदम माझ्या विरुद्ध उभ्या ठाकतात.जोरजोरात अंगावर येतात. मी जीवाच्या आकांतान ओरडते. ओरडू नको तर काय करू मी ?सगळे शत्रू झालेत माझे ? कुणीच माझ नाही.

मग मला वाटत आई बाबा माझे आहेत ! मग का नाही थोपवून धरत ते माझ्या शत्रूंना? ते दोघही

माझ्या शत्रूंना सामील झाले असावेत ? पण नाही बाबा तसे नाहीत ! माझ्या कवितेला बक्षीस मिळाल तेव्हा किती आनंदले होते बाबा ! इतका आनंद तर त्यालाही झाला नव्हता ! आई किती काळजी करते माझ्या लग्नाची ? आणि मी हि अशी !

कोण करील माझ्याशी लग्न ? तो तर निघून गेला तिच्या सोबत, ती श्रीमंत आहे खूप ! मी गरीब !

आई रडते बऱ्याचदा, बाबाही रडत असावेत ? पण नाहीत दिसत रडतांना कधीच. मला बर वाटावं म्हणून ते मांत्रिक आणतात. काळाडोंब ! कोळश्याच्या चिखलातून निघाल्यासारखा ! तो धूर करतो खोलीभर, काहीतरी बडबडतो वेड्या सारखा. मला विचारतो, बोल कोण आहेस तू ? मी स्वतःलाच विचारते, कोण मी ? कवयित्री ? प्रेयसी ? गुलाबाच फुल ? कि वेडी ?

उत्तरं खूप असतात. म्हणून मी गप्प. तो खडसावून विचारतो, काय हवय तुला ? मी म्हणते सुगंध ! मी असं का म्हणते नाही उमगत ! कसला ? तो विचारतो. मी म्हणते फुलांचा किंवा कवितांचा नाही शब्दांचा !

तो पाणी मारतो सपासप माझ्या चेहऱ्यावर, बर्फाच्या खड्यांसारखे ते थेंब थंडगार चटके देतात कातडीला.

धुरावर घट्ट धरून ठेवतो तो माझं तोंड. किती किती छळतो मला, अगदी त्याच्याच सारखं. मी रडते केविलवाणी ! तो मांत्रिक जातो केव्हातरी, ...पण तो मांत्रिक मला पुन्हा दिसू लागतो, टेबलाच्या खाली, अगदी कोपऱ्यात. तो अलगद येतो. मोठा होतो, त्याचा रंग गोरगोरा होतो. तो सुंदर दिसू लागतो. कुरव्या केसांचा, तरुण ...अगदी त्याच्याच सारखा ! नाही ...तोच ! तो मुठी भरभरून पैसे उधळतो माझ्या अंगावर, म्हणतो, तुझ्या कवितेतल्या फुलांना छानसा सुगंध असतो. हि घे त्या सुगंधाची किंमत ! माझ्या हृदयातले शब्द आतून जातात. कोरड शुष्क होवून

जात हृदय माझं ! शब्द नाहीतच मग सुगंध येणार कसा ? नको रे नको असे पैसे फेकू ! मी विनवते त्याला, तो ऐकत नाही. त्याची श्रीमंती त्याला ऐकूच देत नाही. तो गुलाम झालाय तिचा. मग फक्त आसवांचा पूर ! तो त्या श्रीमंती सोबत दूर देशी निघून गेलेला. आता येणार नाही तो ! तो नाही मग शब्द कसे येतील ? शब्दच नाहीत मग कविता होईल कशी ? सुगंध कसा येईल ? तो म्हणायचा, तुझ्या कवितांना सुगंध आहे, भास होता तो. पण तो म्हणायचा तेव्हा केव्हा सत्य होत ते ! नाही आजही तेच सत्य आहे. मला कविता करायची आहे. त्या कवितांचा सुगंध दरवळेल घेत येईल तो, त्याची श्रीमंती तिथेच सोडून. माझ्या कवितेत आहे सामर्थ्य ! पण ----- पण शब्दांच काय ? ते तर अर्थहीन झालेत, हसताहेत नुसते, मला हिणवताहेत , माझेच शब्द. माझ्या बक्षीस मिळवणाऱ्या कवितेतून बाहेर पडलेयत ते डायव्होर्स दिल्यासारखे. काय कराव मी ? मला काहीतरी केल पाहिजे ? निदान माझ्या कवितांना तरी वाचवलं पाहिजे. त्यातली फुल जळायला नकोत. माझ्या आतमध्ये एक युद्ध होत घनघोर ! माझ्याच शब्दांशी ! ते शब्द रक्तबंबाळ करतात मला ! मी मरून पडते ! माझी अंत्ययात्रा नेतात शब्द. आणि जाळतात मला ! आणि मग श्रद्धांजली ! माझ्याच कवितेच्या दोन ओळी शिंपडतात माझ्यावर ! माझ्या अंत्ययात्रेला ही येत नाही तो ! माझा आत्मा थांबलाय भुताटकी सारखा, त्याची वाट पाहत. लिहितांना अडखळते मी, माझ्या लक्षात येत, माझा हात लिहितोय. म्हणजे मी जिवंत आहे. जिवंतपणाची ही जाणीव जास्त भयावह असते. अनु वाचत जाते. सगळ, याहीपेक्षा खूप असच, बरचस शेवटी एक ओळ असते. "मी जे काही लिहिलंय ते सत्य आहे असं लिहितांना मला वाटत, पण नंतर वाटत की मला जे वाटत त्यातलं ह्यात काहीच नाही."

अनु विचार करते खूप, काहीतरी ठरवते, दुपारच्या जेवणानंतर लोळत असतो डॉक्टर, वेळ पाहून अनु विचारते,

"काय करणार त्या पेशंटच ?"

"कोण पेशंट ?"

"तो वही भरून कम्प्लेंट करणारा !" "त्याच काय, दोन दिवस शांत झोपली कि बर वाटेल तिला !"

"त्या पेशंटची ट्रीटमेन्ट मी केली तर ?" अनुचा आत्मविश्वास बोलतो.

" व्हॉट नोनसेन्स ? तू काय करणार ? डॉक्टर हिणवतो अनुला. "तुमच्या प्रिस्क्रिप्शन वर एक कविता लिहून देणार आहे मी तिला !" "तुला काय वाटत ? औषधापेक्षा तुझ्या शब्दात जास्त पॉवर आहे ?"

"शब्दांची शक्ती जगातली ग्रेट शक्ती आहे." "लागली शर्त ?" शब्द औषधांना चॅलेंज करतात.

आठ दिवसांनी गृहस्थ येतात सोबत तिला घेवून, आठ दिवसात दोनदा त्रास झालेला. डॉक्टर जपून ठेवलेलं प्रीस्क्रिप्शन तिला देतो.

तिला तपासत नाहीच तो. ती पहाते, कागदावरचे शब्द. त्या शब्दात औषध नसल्याच कळत तिला.

अनुबंध एप्रिल २०२०

खोल विहिरीच्या आतून अलगद वर येणारे, मंदिराच्या गाभान्यात प्रतिध्वनी होवून घुमणारे शब्द.

"फुलांच्या वेलीला दैवी शक्ती लाभलेली असते. सुगंध देत राहण्याची,

फुला फुलामधून कुणी कितीही फुल खुडून नेलीत तरी शक्ती जात नाही,

जाणान्या सुगंधा सोबत. तुझ्यातली दरवळ ही थकत जाईल, शेवटच्या श्वासापर्यंत,

तेव्हा तुला दिसतील, तुझ्या फुलातली रुजलेली बीजं ! आणि त्यांच्या नंदनवनात तुझाच सुगंध असेल

चिरंजीव !!!"

तिचा चेहरा हसरा होतो. तिला खोट खोट वाटू लागतं, तो आलाय किंवा तो नाही आला तरी शब्द येताहेत.

गृहस्थ जादूचा खेळ पहात असल्या सारखे. डॉक्टरला जाणवलेली असते जगातली ग्रेट शब्द-शक्ती!

My Kathak Journey

Mihika Shinde

Namaskar is a word traditionally said when one greets another with respect in the Indian culture and is shown by bringing your palms together and bowing. This is what Kathak dancers do when they enter a dance space. By doing this the dancer is paying respects to the floor and the room. It signifies that the dancer will leave all their worries and focus only on dancing with no distractions. The dancer will also make this gesture towards the teacher and the Guru's. This is the first thing my teachers taught me before I started dancing. It is a notion that learning this art form will lead me to learn how to respect my surroundings. Kathak has not only taught me how to dance but, it has taught me about my culture and life lessons.

My mom grew up watching Kathak and fell in love with the art form. The circumstances didn't let her attend Kathak classes. At the age of three my mom looked around to find a Kathak institution nearby. She found one in the end, but it was an hour's worth of a drive. My mom still continued to enroll me for the class. When I turned to the age of four I began my first class. The first day was nerve-wrecking, but everyone was very nice and super comforting. That class I learned the basic footwork of Kathak, tatkar. I made my five closest friends there as well and to this day they are dear to my heart. When my sister was born my mother found it hectic to drive 2 hours in a day for my dance class. She wanted me to switch to another form of dance that was close by. I insisted that I should continue with my Kathak classes

because I loved the community and the art form itself. Looking back, I can not believe how far I have come. From doing simple single tatkar to choreography with heart-pumping spins and breathtaking footwork. Now I'm in the highest class level of dance in my age group which is known as the Youth Ensemble or YE. I learn under Shefali Jain and Anjili Nath who have been an inspiration to me over the years.

Kathak comes from Katha meaning story. We describe Kathak dancers as Kathakas which are storytellers. Four elements of Kathak express these stories through dance known as tayari, layakari, khoobsurti, and nazakat. Tayari means technique and readiness in your dance, Layakari means a deep understanding of rhythm, Khoobsurti means beauty and grace, and Nazakat means delicacy and subtlety. These four elements can be practiced through training, however, it is the feeling of the dance that has to be touched not by your ears, but by your heart. Kathak is also a solo art form. Traditionally one storyteller will portray multiple characters in their expression. I did not understand this concept for years until last year. When I could understand the dance and feel the emotions as I was dancing. That helped with bettering myself in the art form and moving on to greater things.

अनुबंध एप्रिल २०२०

When I was 11, I had finally reached a point in my training where I could audition for the Youth Ensemble. I was ecstatic, but nervous at the same time. It was a huge opportunity for me to have been given a chance to excel in my studies as a Kathak dancer. I practiced day and night to perfect everything on the criteria list. Every time I did one of those pieces I asked myself, "Is this how Shefali didi or Anjili didi would have done it?", my answer was always no and I would do it over and over again until I did it right. The day of the audition I could barely eat, let alone think straight. I kept telling myself that I had prepared long and hard for this day and it will pay off. When I entered the building I had come 30 minutes early so my father and I had to wait impatiently in the hall while the previous audition was going on. Once my name got called my heart started pumping out of my chest. I entered the room and it was fairly lit by the sunlight that was pouring through the windows. The floor was a little uneven which made me anxious. As soon as I walked into the room one of the teachers told me to go outside and enter the room again. At that point, my stomach dropped and thought all of my chances of getting in were ruined. They told me to walk more like a Kathak dancer and more confident. Walking out of the room was

embarrassing, but when I walked back in with more confidence I was not as scared as I was before. They told me to take a deep breath and begin my dance. The auditions were set up like solo dances where you had to introduce yourself as well as what you will be dancing. This was very helpful for my public speaking because I would constantly repeat my introduction over and over again until I got it. Once I did I would not stutter as much as I would before. I had messed up my speech and my dance a couple of times and I had thought that I could never get in now. I walked out of there with my head down that day and a week later I got an email saying I had gotten in. Along with that, I had met my dearest guru sisters and my best friends. Youth Ensemble opened up a world of culture and dance that I had not touched upon in my learning. We performed many choreographies and went to various events that I had never heard of. I learned more in-depth about Hindu classical music, rhythm, and history. It has been 5 years since I started YE and there is still an enormous amount of things I need to work on. Learning from my mistakes and making corrections have led me to move further in my studies and helped me become a better Kathak dancer.

Last year my classmates and I produced a production that was supervised by

अनुबंध एप्रिल २०२०

Meenakshi Verma, one of our teachers. We handled food, stage arrangements, musicians, fundraising and marketing. It was an occasion of learning for our future solos. The production experience helped me see the underlying work of a performance. We started working 3 months before and it was an enormous amount of work. After that experience, I never thought that the dance part of a performance was the singular most hard part of a production. This experience made me realize how I can better the process for my solo and it also gave me life skills that I can apply in the future that follow under the categories of organization and communication.

Over the years I was able to connect with Indian culture which brought me closer to my roots. Recently I participated in a Kathak Indian exchange program where I got to meet Kathak students from India and explore their way of dance and connect as guru sisters. They first came to the U.S and stayed with their host families. The Indian exchange students only stayed for a week, but it was really fun getting to know them. We did a performance where we got to show a story called Goverdhan Giri. It is a story about villagers and how they prayed to the arrogant god Inthera. When Krishna sees this he tells the villagers not to pray to Inthera and they should pray to the

true one. When Inthera hears this news he brings storms to their village destroying their homes and crops. They pray to Lord Krishna to save them and they find safety under the mountain Goverdhan which Krishna lifts with his singular pinky and protects the villagers. It was an amazing experience going through different emotions and different characters. It was especially different going through this character change and emotion with people I had just met the day before. It was uplifting to hear their input and help them find their inner character as well mine. Once it was our turn to go to India it was a little scary. I was away from my family for a week and I had lived with my host family for two days before going to the retreat center. Those two days helped me connect with my friend Tiana and let me explore Mumbai and its fascinating attractions. After those two days, we went to a retreat area called Art Village. I had a wonderful opportunity to meet late Pandit Chitheresh Das's guru sister Madurai Devi Singh. She was an absolute sweetheart and she had lots of knowledge about Kathak. She had taught us many interesting things and told us stories that were fun to listen to. I was not very nervous because I knew that my guru sisters would be there, my old ones and the new ones. I had experienced the

अनुबंध एप्रिल २०२०

traditional way a dance retreat or practice would start and end. We woke up at six in the morning to sing while the sunrise came up. Our classes would end at nine and that is when we would have to sleep. Art village was away from the city and deep into rural India. Thanks to the frog infested showers we had a screaming yet animated bathing experience. The fear factor brought us together, bonding us better than before. Connecting with my guru sisters was like exploring a new world. It was flabbergasting to see our similarities and our differences, the experience was surreal. The trip was out of my comfort zone and helped me think of trying new things more often.

Kathak has greatly impacted my lifestyle. Sometimes it feels as if I cannot live without doing a spin or a footwork composition. It has not only made me a better dancer, but it has impacted my lifestyle as well. I am more disciplined and independent with my dance as well as my school work and daily activities. It has made me more active and a much more confident person. Over the years it has been getting harder to practice on my own time and balancing school work as well. Oftentimes I do not get the chance to practice which makes me appreciate the time and effort my teachers put in to conduct classes in their busy schedules. I am grateful for my parents for

॥ न्यू इंग्लंड मराठी मंडळ ॥
NEW ENGLAND MARATHI MANDAL

introducing such a beautiful art form to me and for pushing me to strive higher. I bow to my teachers for their guidance that paved the way for me to respect

अनुबंध एप्रिल २०२०

everything in life, find a deeper understanding of my culture, and make Kathak a part of who I am.

Hemant Karkare-A Daughter's Memoire

Jui Karkare Navare

It is about one year since I finished my part of the book writing after nearly two years of assimilation of information, rummaging through old records, my Papa's diaries, recalling and refreshing the several face to face meetings with Papa's friends and colleagues way back to 2009.

What we think as mundane, to be an author there are several very important aspects and steps before the script which you have ready with you can see the light of the day and readers can read the 'book'. Believe me-it requires a lot of patience, stamina, commercial acumen, family support and what not, more so if the whole operation is Trans Atlantic!

For a first timer I did not know what alley I was entering to write about my father Hemant Karkare, the Anti Terrorism Chief of Maharashtra Police, India. But one thing I was very sure-what I would write will be befitting my Papa Hemant Karkare, not only as the world knew him but also as I knew him, and I understood him. I was only half his age when he was martyred on the night of 26 November 2008 dastardly terrorist attacks in Mumbai, India which shook the world.

The diaries he kept during his college days and later years were of immense help in understanding Papa's determination and character. I give one example from the chapter 8- 'Simple Living High Thinking' which starts with a quote from his diary "Today was a good day. No one rebuked me.I could convince others. People listened to me.All these statements reveal that my day and my happiness depend on others.I am not self-contained.This is bad because I may have to bear severe shocks in life ahead.I should train myself to seek meaning and comfort from within."

The motivation,stimulus to write the book was given to me by my Mummy Kavita Karkare when she was visiting me in Boston sometime in 2011 and we lived near the harbour.All of us i.e.me,my little daughter ,my husband Devdutt and Mummy had gone to attend a book launch of my friend Nandini Bajpai's book in Sheborne where I came to know of Writer's Loft,a community to hand hold budding writers.At the end of the event Mummy told me "Jui you should write a book about your Papa".That was long ago.But after my second daughter was born in 2013 and I lost my Mummy due to brain haemorrhage in September 2014,it created a big void in my life. We had moved to suburbs and watching other grand parents move around with their grand children in strollers often disturbed me a lot, I cried.

People had got used to watching every 26/11 my father's image with helmet, wearing bullet proof jacket. It struck me then that the world has to know more about my father's life besides his supreme sacrifice and so the book started taking shape.

This book is not just a collection of memories, it brings out my Papa's so many unknown facets. His professionalism, commitment to work ethics, integrity, the attitude to go deep and get to the truth, the turn around to the Naxal menace and reforms in Naxalite infested Chandrapur, Gadchiroli districts, love and interest in promotion of fine arts, an artist himself, voracious reader, a dog lover and above all a good human being and a family man.

My Papa took social reform as his obligation to society and made every effort in his various postings to reform drug addicts, alcoholics.

Every time I sit and start writing about Papa and this book, the following words stream down my cheeks: (copied from the book)

*Papa, can you come back?
Dear Papa, can you please come back?
There is nothing left in life that I lack
(Except you---)*

*Life without you will never be the same
When I take a walk down memory lane
There are cherished moments long past
Never thought that I would be left ahast
(At the untimely end---)*

*Can you come to visit your granddaughter
and hear her chortle with delight?
Hold her high up in the air and see her
mischievous eyes looking down at you
Can you come and give me a pep talk when
I think everything in life is a fight?
And trust me, the times I feel like that are not few*

*(Especially without you--)
Is it possible for you to shout at me
For things that I do wrong?*

अनुबंध एप्रिल २०२०

*To my ears –that shouting will sound
better than the best song.
But most of all, I wish you would come back
For patting me on the back
And to say to the crowd
That your first born makes you very proud*

A very dear Mumbai friend of mine from childhood met me here in Boston before the book was released and she had the privilege to read the script before the book was published! She summed the book message as The Making of a National Hero. Why I site such comments is because it will be improper of me to write a review of my own book, but I have the option to write or quote what readers have to say.

The book was launched last year on 25 th November in Mumbai at the hands of Smt. Aditi Padsalgikar, wife of Shri. Datta Padsalgikar, IPS Retd, Dy National Security Advisor to the GOI in PM's office with Shri. K.L. Prasad, IPS Retd, former Navi Mumbai Commissioner, Dr. Ankush Dhanvijay, IPS Retd, former Nagpur Police Commissioner on the dais as Guests of Honour and Senior dignitaries of Mumbai Police in attendance. The auditorium was packed, and we provided live feed to another auditorium at lower level to accommodate the overflow.

Shri. Julio Ribeiro, IPS Retd, former DG, Maharashtra, Punjab and former Ambassador to Romania spoke extempore to pay glowing tributes to my father emphasizing his adherence to 'dharma' and 'truth'. He made a point which we all have to remember – a person- about whom the needy, the less fortunate, the underprivileged speak well (and not the person about whom the seniors, bosses speak well) he is a true leader, Hemant was such a leader! I happened to read his comments in press about the book where he makes a special mention I quote "Hemant was a humanist in his thoughts and also in his deeds. When the poor and troubled approached him with their woes, he did not merely sympathise with them, but helped them with justice being delivered. That is why he was loved by one and all- his own juniors in the police force and by the people he served. That to my mind, is the true worth of a professional policeman. And also, the true measure of success".

On 27 th November a similar launch was made at Centre for Police Research Auditorium, Pune at the hands of Shri. Kamal Kashyap, IPS Retd, former DG Maharashtra with Shri. K. Venkateshan, IPS, CP, Pune and Shri. Atulchandra Kulkarni, IPS, ADG-CID, Maharashtra. Shri. Kulkarni having glanced through the books while other dignitaries were speaking summed up the book saying 'there are many books on police personnel's bravery but this

अनुबंध एप्रिल २०२०

book is different, it throws light on Hemant Karkare's multifaceted talent and love and affection for family.

For last four years on 26th November (26/11) the leading Indian newspaper chain Indian Express hosts a Memorial Event 'Stories of Strength' on a grand scale against the backdrop of Gateway of India in Mumbai. I spoke at this event 'What my father taught me' and presented a copy of the book to the Hon. Defense Minister Shri. Rajnath Singh and Hon. Minister for Road Transportation and Highways Shri. Nitin Gadkari. I may add that while Hon Defence Minister blessed me, Hon. Shri. Gadkari spoke to me in chaste Marathi!

Crossword who published the book did a 'soft launch' on 24 th Nov at their flagship store at Kemps Corner in Mumbai. Their team members across Mumbai, Delhi and Kolkata acted in superfast speed to launch the book in less than 4 months from the time first transcript was given to them ensuring that nothing controversial which had already appeared in print media since 26/11/2008 was included.

It was a very hectic but very satisfying trip for me,I left Boston on Thursday 21 st November reaching Mumbai Saturday 23 rd morning.I went to see the venue same day and met the team from my father's office who were helping me with arrangements. The love, affection and care they showed made me comfortable and all jet lag was gone. They made me feel at home. I had the same experience in Pune. I was meeting all these police personnel first time in my life and I realised that my father had ensured that I am well looked after even when he is not around!

I am not doing any marketing. I just want to let the readers know through such a book, that how a simple boy from humble beginnings painstakingly moulded himself to scale greater heights. It is truly an inspirational story, it is indeed inspirational even for me!

The book is available for readers in the US, Europe and Australia on Amazon.com in hard copy as well as Kindle version. For readers in India it is available on crossword. in and amazon.in as well as at all Crossword outlets in India.

Shri. Julio Ribeiro speaking at the Mumbai Book launch. In the back ground,from Lto R-Shri.K.L.Prasad,IPS Retd, Smt.Aditi Padsalgikar,Shri.Ankush Dhanvijay,IPS,Retd

Hemant Karkare-a daughter's memoir by Jui Karkare Navare launched in Mumbai at the hands of Smt.Aditi Padsalgikar,Shri.K.L.Prasad,IPS,Retd and Shri.Ankush Dhanvijay,IPS,Retd.

कविता

चैत्र शुध्द गुढिपाडवा

ज्योति जोशी

करोनाच्या जबरदस्त विळख्यात
अवनी सारी गुदमरतेय
सारीकडे हाहांकार माजलाय.
नजर कैदेत मी माझ्याच घरांत.

.....
तरीही आज चैत्र शुध्द गुढिपाडवा
तुम्हाला हाकारताना माझ्या मनाची
गुढी उंचावली आहे
'सुआरोग्यसुखसंपत्ती तुम्हाला लाभो' या
टाळ्या मी वाजवतेय तुम्हासाठी
पहाटे पहाटे लाल चुटूक कार्डीनलची
गोड शीळ कानी पडली
अगणांतला फोरसिथीया सूर्यकिरणानी
पिवळा धम्मक फुलला
जांभळी क्रोकसेस गोठलेल्या
जमिनीतून डोकावली
धरणी माय हिरव्या मखमली
साखर झोपेतून जागी झाली
Rebirth is happening
आसमंतांत एकच एक आरोळी
घुमतेय...
हेही दिवस सरतील हेही दिवस सरतील
We shall overcome!

आई

स्वर्गीय प्रोफेसर डॉ पुष्पा जी. किन्हीकर

नवं वर्षाचा दिवस! गुढ्या तोरणे उभारा
आई निघाली महायात्रेला तिची पाठवणी करा
आई गेली शब्द पडले कानीं
आठवणींचा पूर कोसळला मनीं
आठवले ग सारे ते जुने जुने
पण आई तुझ्याविना आहे सुने सुने
तुच शिकवली श्रध्दा, तूच शिकवली भक्ती
तूच आमची गुरुमाई झालीस ग आई
दिलीस संस्कारांची शिदोरी, जीवनभर ती पुरे
पण तूच नाहीस कुठे, हीच खंत मनी उरे
शांत, उदार, दयाळू, मायाळू असे तुझे गुण सारे गाती
लहान थोर साऱ्यांसाठी तू ग जोडलीस नाती
नको येथली नाती, नको येथले जीवन
एवढेच वाटते आता की , कधी येशील का परतुनी
कधी येशील का परतुनी.

|| न्यू इंग्लंड मराठी मंडळ ||
NEW ENGLAND MARATHI MANDAL

Become a Member

न्यू इंग्लंड मराठी मंडळाचे सभासद व्हा आणि आपले बंध, सांस्कृतिक वारसा मराठी मातीशी कायम जोडून ठेवा.

For Membership details click here:

<http://nemm.org/index.php/membership/become-a-member-renew-membership>

कृतज्ञता

अर्चना निगळ्ये बापट

मी सुर्योदय बघण्यासाठी
त्यांनी अंधार वाहिला होता
निष्काम तपस्वी असला
मी कधी न पाहिला होता
मी सुर्योदय बघण्यासाठी
त्यांनी अंधार वाहिला होता

मी घेताना विश्रांती
वैतागून कंटाळ्याला,
किंवा जोश आणुनी उसना
मारत असता गप्पा
श्रांत देह वीरांचा
सिमेवर विच्छिन्न त्यांच्या
रक्तात नाहिला होता
मी सुर्योदय बघण्यासाठी
त्यांनी अंधार वाहिला होता

गिरवून अक्षरे दोन
मी जन्म सार्थकी केला
श्रमिकांना मदत कराया
प्रयत्न देखील केला
खुर्च्यावर बसूनी घरच्या
अन्यायी व्यवस्थांचे
मी वाभाडे काढत असता
कामांचा भारही पुष्कळ
अलगद गुपचूप कोणी
हसत साहिला होता

शाळेत कोणत्या गेली
त्या वस्त्यांवरची पोरे
उभारण्या घर माझे
पत्र्यात कडेला ज्यांनी
दोनच गाठीड्यांचा
संसार वसविला होता
मी बंद सुखे घरट्यात
अनवाणी तुडवित रस्ते
लौढा गावे चालत गेला
मी सुर्योदय बघण्यासाठी
त्यांनी अंधार वाहिला होता

अचानक ध्यानीमनी नसताना कोविड-19 मुळं घरून काम सुरू झालं आणि घरच्यांच्या खुशाली साठी भारतात रोज संपर्क आणि त्यातून मग पुन्हा रोज भारतातल्या बातम्या. जवानांवर हल्ले, त्यात सैनिक आणि राखीव दलाची आहुती, उभ्या देशात रातोरात संचार-बंदी सारखी परिस्थिती आणि परप्रांतीय आणि स्थलांतरीत कष्टकरी वर्गात उडालेला गोंधळ. मैत्रिणींनी सांगितलेल्या घरकामात मदत करणार्-यांच्या गोष्टी, पगार कापला जावू नये म्हणून पोरांच्या पोटाच्या काळजीने जिवाची पर्वा न करता कामावर येणारे मजूर आणि बायका, मन विषण्ण झालं. सकाळी उठून खिडकीतून बाहेर बघत देवाचे आभार मानताना अचानक जाणिव झाली, माझं सुशिक्षित मध्यमवर्गीय आयुष्य सैनिक, शेतकरी, मोलमजुर ह्या सगळ्यांच्याच बलिदान आणि योगदानानं मिळालं आहे. आज दूर राहून ह्या सर्वांसाठी कृतज्ञता व्यक्त करणं, आर्थिक मदत करणं आणि माझं काम पूर्ण निष्ठा आणि प्रेरणा ठेवून करणं यापेक्षा काही करू शकत नसल्यामुळे थोडी हतबलता सुद्धा वाटली. माझी कृतज्ञता आणि खंत शब्दांकित करताना उमटलेली कविता.

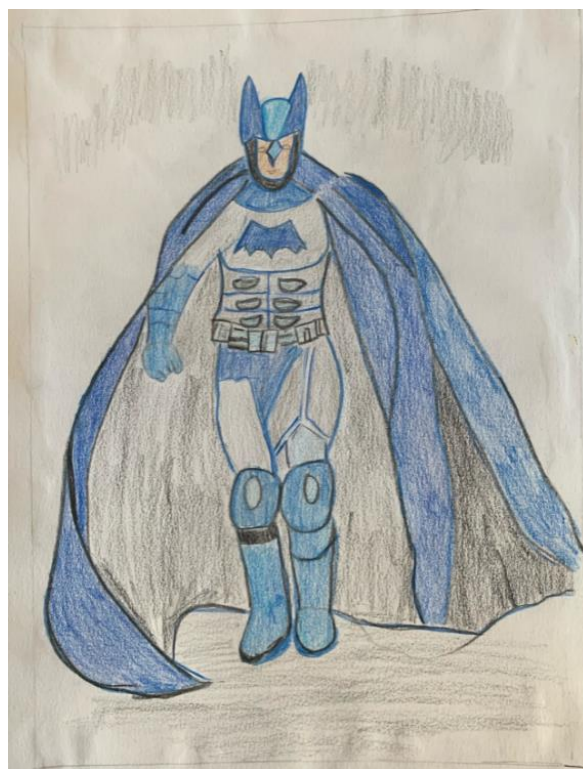
बालजगत व युवा विभाग

चित्रकला

ऋजुता दीक्षित

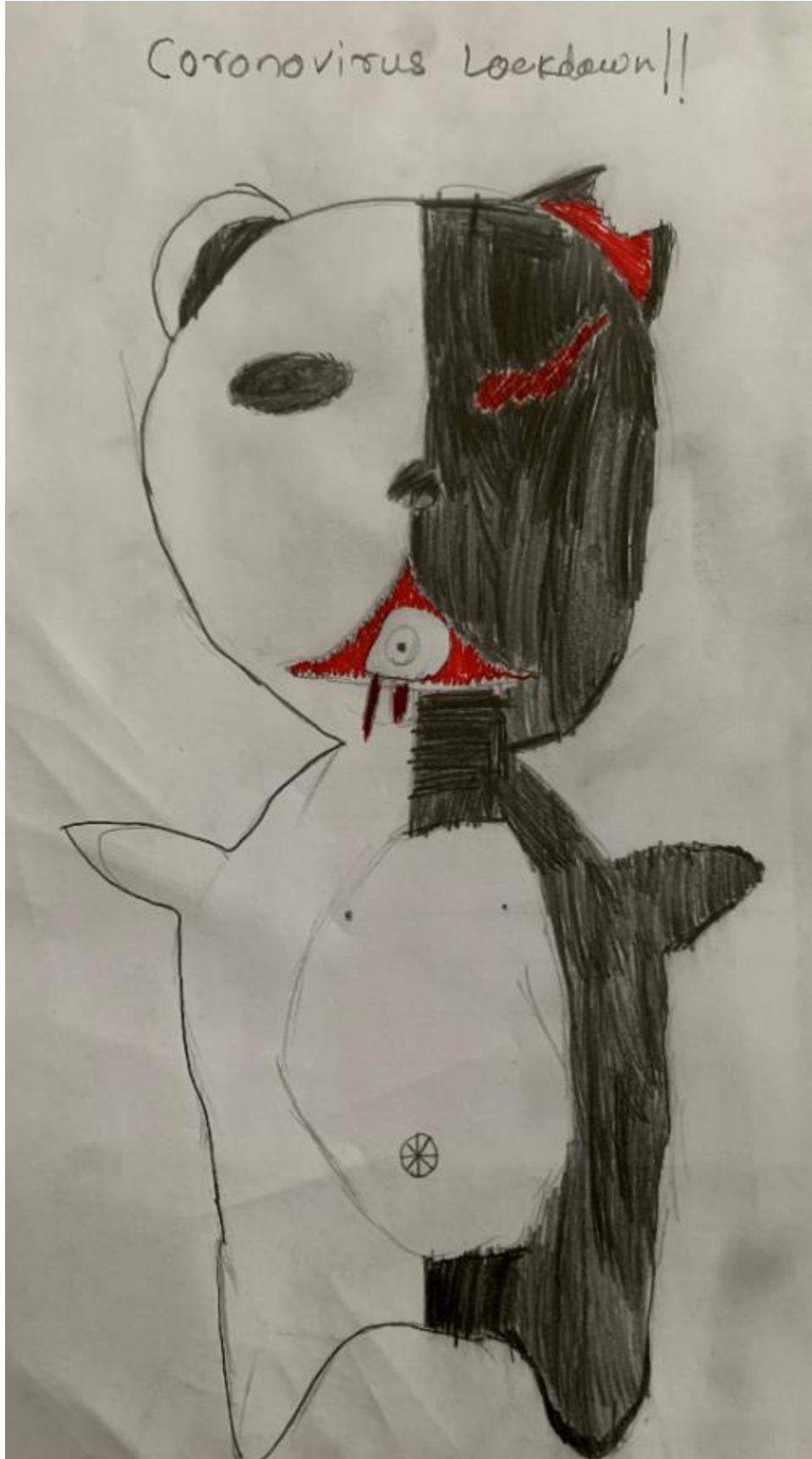

अरिन शिंदे

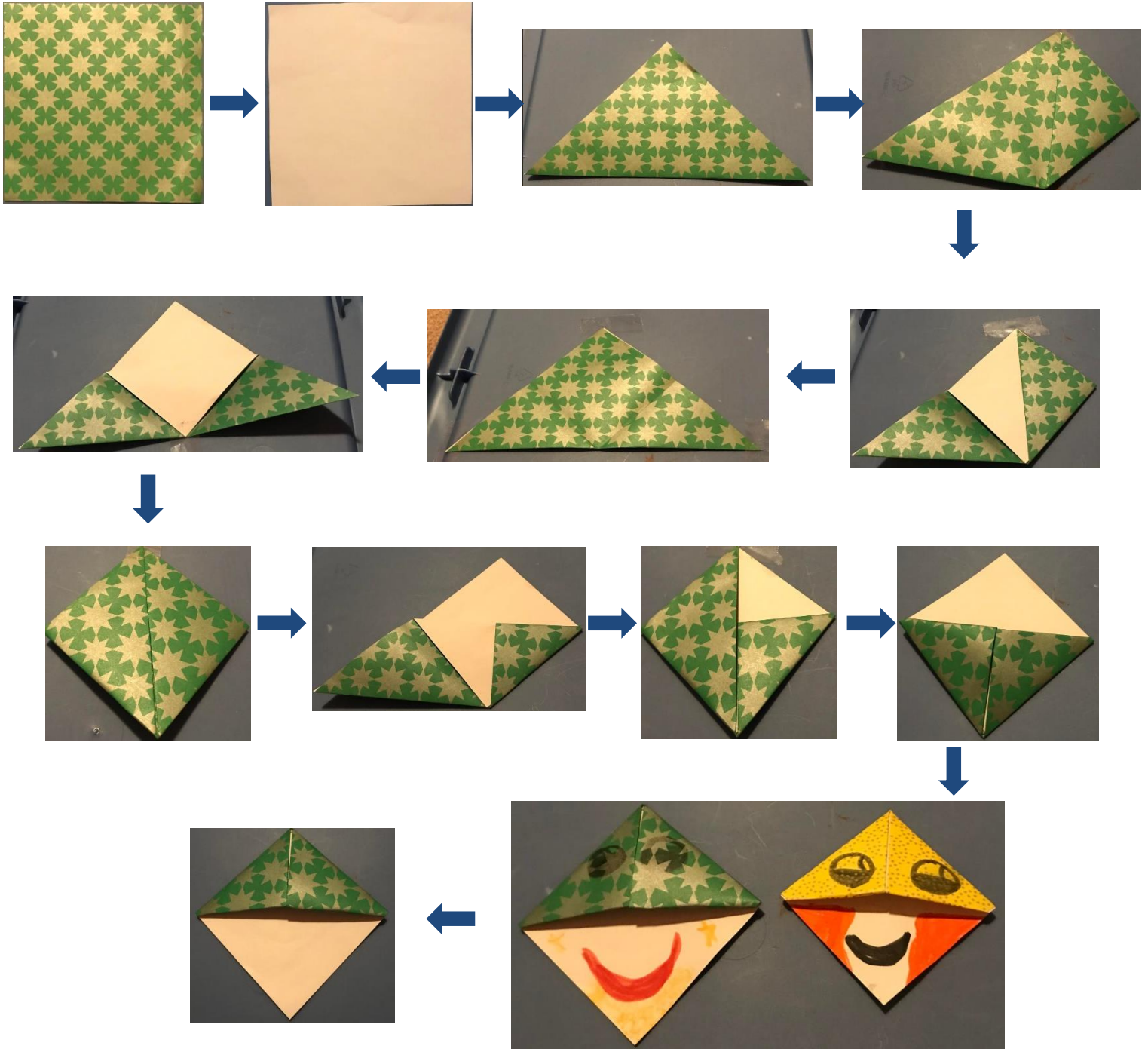

हषिकेश

हस्तकला - घोटीवकाम

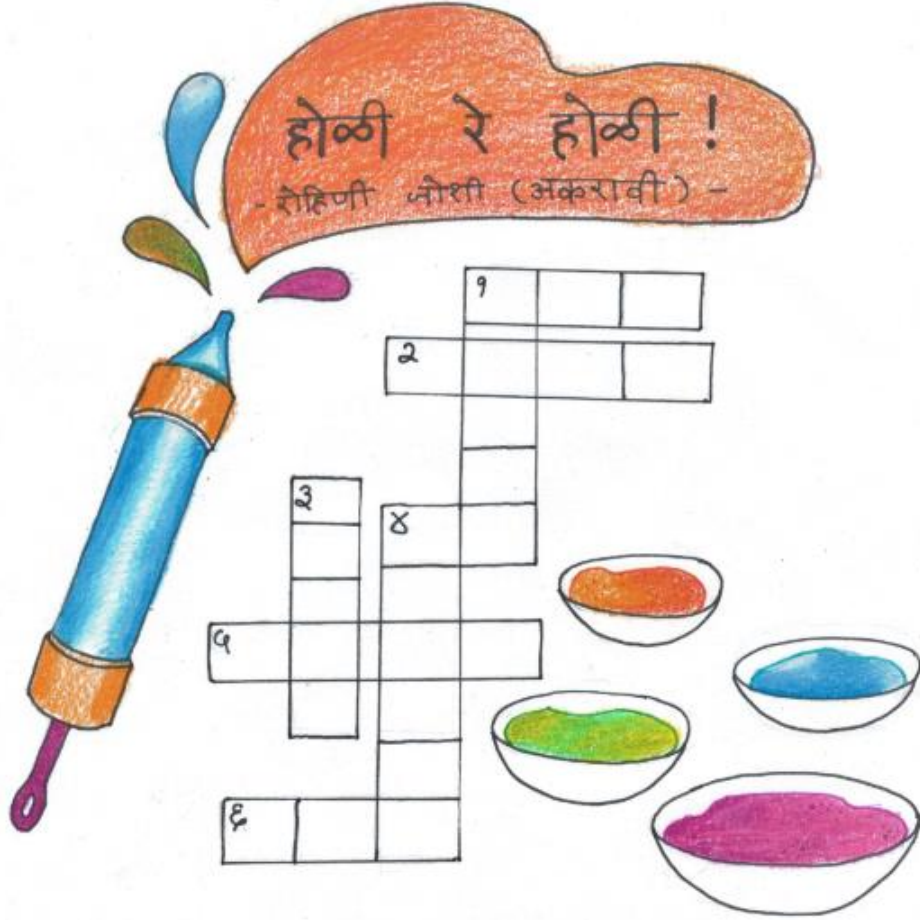
प्रांजली कानिटकर

शब्दकोडे

रोहिणी जोशी

उभे

- १-होळीला केलेला खास गोड खाऊ
- ३-होळीच्या नंतर हा रंगाचा सण
- ४-होलिका राक्षसी जवळ गेली ते म्हणजे _____.

आडवे

- १-भक्त प्रह्लादाची गोष्ट सांगणारे भागवत _____.
- २-ज्याने हिरण्यकशपूचे पोट फाडले
- ४-लाकडे गोळा करून _____ पेटवतात
- ५-रंगाच्या पाण्याची _____.
- ६-ह्या महिन्यात होळी येते

कूट प्रश्ने

शरयु जोशी

शरयुची कोडी

20/3/20

१. निवंत नाही, पण वाढते. फु फुस नाही, पण मला हवा लागते.

पाणी पिऊन बलास होते. ओळखा कोण?

२. एक माणसाचा तसाचा तसाचा दिसणारा दुसरा करतो.

ओळखा कोण?

३. मी असबच्छ असतो तेव्हा पांढरा, स्वच्छ आसतो तेव्हा

काळा. ओळखा कोण?

४. एमदम हलका, पण धरायला कठिण. ओळखा कोण?

५. चार शिगाणांचा, मसाला, त्याने दाताचा रोग पळाला.

ओळखा कोण?

१. २. ३. ४. ५. ६. ७. ८. ९. १०.

-शरयु जोशी

महावायरस ला मार

अर्णव जोशी

Book Review: *Front Desk* By: Kelly Yang

By: शमिका कानिटकर

From beginning to the end *Front Desk* By: Kelly Yang is a well rounded read that is fit for anybody regardless of their reading skill level. This book connects deeply to the author's personal experiences since it is based on a child version of Yang. The main character of the story, Mia Tang is a 5th grade Chinese immigrant girl who has a love for words. Expecting wealth and an easy-going life, she is shocked to discover that it is not like that in the USA. Her parents are constantly struggling through jobs and hard labor. So, when opportunity strikes she is always ready to help, even if things don't always turn out so well.

This being said with a stroke of luck, the family soon finds themselves the managers of a motel in California. Yang describes the whole family as starstruck and awed in the onset. Due to no staff at the motel the Tang family have to do everything by themselves. Mia does her part by helping out at the front desk; at first it is trial and error for young Mia but soon she gets the hang of things and starts changing her life in small but positive ways. This peace is however not long lasting, the Tang family find themselves with a cheating boss, some robbers, difficult customers and police problems. This roller coaster ride is very heavy on Mia's shoulders, yet she does not give up hope for a better life. Using her English skills, she writes letters to the police, kind customers, her friend, and a plaza too. In this tiny way Mia solved the not-so-tiny problems in the lives of the people she loved.

Through a thrilling plot and excellent word choice Yang's story weaves together hard work and determination to leave you hungry for more of Mia's story after each and every chapter. Every single detail portrays the feelings of Mia and her family and the vibrant words paint a clear picture in your mind of their life. Tag along Mia's journey as she uses courage, hard work and kindness to defeat all the bad things in her life and follow her dreams.

Grandpa's Gifts

By: Hradini Shinde

Sun poured in from behind my curtains. I wake up to the smell of warm bread, and smoke. Instantly the sound of the smoke alarm blares through the house. I jump out of bed and run downstairs where my mom is wafting the smoke away from the smoke alarm with her cardigan. She's all dressed up in a black skirt and a polka dot blouse for work, her straight black hair neatly put into a bun sitting on top of her head. We moved here to Peru because my Grandfather got sick. She hasn't gotten used to the way people dress here but this is the best she can do so she won't be judged. I grab a towel and start waving it in the air. Jason, my brother, stomps down the stairs. He's already dressed for school, it's just me. I hand him the towel and run up the stairs.

The alarm had stopped so I could hear Jason's daily compliments, to himself, in the mirror.

I pulled on my plaid skirt and white blouse and tried not to choke myself with the tie. I pull my long hair dark into a simple braid and hurry down the stairs. I stuff down my bread and jam into my mouth and grab my

backpack. School starts in six minutes and it's a 5 minute walk.

He yells back "I'm com'in, I'm com'in"

He scurries out of the house, his hair gelled, a satisfied expression on his face. I walk to the bus and Jason runs after me.

As always Spring Hill High was everything but exciting. My grandmother used to run this school. She retired a year ago when my grandfather got sick. My grandma couldn't cope with everything so she called us over. My grandma had always wanted me to come here and she even made a section for kids who can't speak spanish. She was very passionate about what she wanted. I start heading to my math class. I catch Emily, my bestie, on the way. Her mom had history in the United States too. She Wanted to get as far away from there as possible. Emily never wanted to leave, just like me. Soon we were besties, fighting off the evil Avery, together. Avery had a spell on people in the non-spanish speaking zone. She could clear hallways in

seconds, not me or Emily. Really the only people actually in the non-spanish speaking zone was me, Emily Baker, and Avery. Then there were exchange students, Chloe Hart and Charlie Baker.

In math we learned about angles, fun. The bell rang through the school. Next up was Spanish class. They want us to learn spanish so we can interact better with the people here. I start crossing the hall when the speakers boom the words, “Jason and Jade to the office please, Jason and Jade to the office.” I looked at Jason who was just about to head to science. We hurry up the hallway and down the corridor where the office lies. We peek our heads in and see our mom, her cheeks tear stained her face worried. Jason and I don’t need an explanation. It’s Grandpa. We grab everything from our lockers and start running to the car where mom is seated and very very worried.

Once we were at the hospital we frantically asked the first nurse we could find. She didn’t understand english so we used google translate. My Grandpa was in room 200. My mom gasped as we walked in the room. There he was, an oxygen mask over his mouth. The doctor

अनुबंध एप्रिल २०२०

comes into the room. “He is coughing,” she reports quietly. “He is old, he is 80. And he’s suffering now. We’re not sure what it is but it’s bad.” she continued. Tears slip down my mother's already stained cheeks. I try to hold in mine. I try not to remember all the bedtime stories he read to me, the laughs, the sundaes. He waves Jason over. “Take this.” he croaks. Shakily he takes off his watch and puts it in Jason's open hands. “Let this watch bring the things you want your way.” Tears run down Jason's face. It doesn't make much sense but whatever. They hug. Mom doesn’t talk when she gets to her dad, she just hugs him. He takes an album from his nightgown pocket. “So you’ll always remember me, sweetheart.” he says. My mom cries even more.

At last he waves me over. He hands me a necklace with a heart shaped pendant made of thin flat rock. “This is soapstone, it may not be pretty, but it’s helpful” he explains. I don’t get why soapstone can be but it’s special. “I love you all” He finishes. Then without notice the monitor flatlines. There was a shriek. Grandma was there in a corner, so quiet we didn’t even notice her. Tears escape my eyes. Everyone else starts to cry too.

अनुबंध एप्रिल २०२०

“If this so called “state of the art teleporter” is real then you’ll have no problem

...

Another day of school. We didn’t take the day off, we still need to settle. We are going to help Grandma. I met Emily at the non-spanish zone. She doesn't talk at first but then says, “That pendant is pretty.”

“My Grandpa gave it to me” I responded.

Emily and I walk past the gym and we hear Chloe Hart’s voice pierce the air. She was yelling Charlie Baker off on a foul. No one can understand her because she’s speaking english. Well we can, so can Charlie, but whatever. We keep walking, when we hear a sassy but sincere voice.

“Hey, sorry about your Grandad.” it was the one and only Avery Williams who actually sounded sorry. It didn’t last long., “Wanna know what my daddy got for me,” she doesn't wait for an answer, “ a state of the art teleporter.”

I highly doubt this. You can’t buy something that hasn’t been invented. Right?

showing it to us.” I say to her.

Her face looked uneasy. Emily looks half intrigued, half skeptical. I’m just bored, nothing exciting happens around here. At my old school in the United States nothing was boring, after every test we went to a nearby ice cream shop. I had an allergy so the teacher gave me a homemade brownie. There was one thing I never missed and never really understood. One girl refused to eat anything that connected to our teacher. I found it just a little rude, she probably thought never to take food from strangers. Our teacher wasn’t that strange. She tried convincing everyone else too, but they wouldn’t budge. Whenever she tried to talk to me the teacher interrupted, her name is Ms. Pennywell.

“Fine, I’ll show it to you.”

She starts walking out of the building, we follow her. I start to forget everything about yesterday.

We walk around the school, across the parking lot, and to a small corner of the field. The soccer team was doing their morning practice, but they didn’t even

notice or they didn't care about the tall, wide tattered aluminum box in the top left corner of the

field. "State of the art huh?" Emily giggles. Avery looked down at her shiny new sneakers but then perked right up. "Why don't you try it out, then see who's laughing." she sneered. I looked over at Emily. She shrugged, oblivious to the fact that the machine might actually work, she went inside the machine.

Chloe was dragging Charlie to the gym teacher who was coaching the soccer team. Chloe was rambling on about something failing her arm everywhere. Chloe and Charlie started arguing but just in time Jason broke up the fight. He edged away from the gym teacher and pointed at up. They ran to us. Once they got there, Chloe asked "What is that" Avery explained that it was her teleporter and that Emily was going to try it out. "How about instead of just Emily testing it out, we all go!" Charlie insisted. Without waiting for an answer he herded everyone in the teleporter and shouted, "NORTH AMERICA"

The machine was stuffy with all six of us in it. It was like an elevator, but without the buttons there was a

अनुबंध एप्रिल २०२०

keyboard, where you put where you want to go. Avery typed in the words: THE UNITED STATES OF AMERICA. The aluminum box started to shake and then I felt weightless. All of a sudden we crashed onto land and my weight was regained. We step out in awe of the fact that it actually worked. We smell the greasy smell of french fries, and the savory smell of steak. "Told you so." Avery sneers. At that moment I see a familiar house. Jason is looking there too. "You guys! This is our house!" I say.

My heart breaks when I see the For Sale sign is gone. I guess I mean old house. Jason puts a hand on my shoulder. I look at our house and see an all too familiar face in the window... It's the girl who never ate the ice cream at that shop! She see's me and instantly comes outside. She was wearing blue sneakers, a green sweatshirt, long black tights, and black glasses. I look at her face. It's filled with horror. I tilt my head in confusion. I look side to side and no one is there. Actually it's completely deserted. The anti-ice cream girl shouts "WATCH OUT" but it's too late to look back.

Rope wraps around my stomach forcing me to step back and collide with the others. I look at the teenage

girl. A short man with a snide smile had crept behind her. I started to scream but my mouth was covered by a long boney cold hand. I try to jerk free but the rope is too tight. A needle pierces in my leg, and then... blackness.

I wake up to find myself in a cage surrounded by violet light beams. A tall thin figure lurks in the shadows. A long rack of weapons hangs upon the wall. Everyone had woken up. I move my hand but then realize they are tied behind me. The girl who doesn't eat ice cream uses her legs to stand up. She walks over to me. I clumsily get up and face her. She starts speaking in a sweet angelic voice. "I know the timing isn't ideal, but my name is Amber Sandoval. And she" she points to the thin figure, "is the worst teacher ever."

The figure walks forward, her face illuminated from the beams. It was Ms.Pennywell. "Hello kids." She sneers. Well not the best welcome back to The United States of America" Chloe sighs.

"How are you kids?" she coos.

"Hmm, being captured and imprisoned by the one teacher who was nice to you, and getting rope

अनुबंध एप्रिल २०२०

burns. Best day ever." I say sarcastically.

"Glad you think so. Now, let's get down to business, I captured you, filled you with explosives, so I can explode you in a click of a button, kids would do anything for sugar, and with another press of a button, I can mind control your former classmates, and silently take over the world. Then I can show your grandfather who's boss. Oh wait, I poisoned him! I love being evil!" She wasn't finished. "As long as you are in the cage my plan is flawless. Oh and those beams would fry you if you touch them." she cackled.

She filled me with explosives. The brownies. The ice cream. "You knew." I turned to Amber and slowly said, "You tried to warn me."

"I'm sorry, I should've tried harder." Amber looked at her sneakers. One press of a button. What if she can't press the buttons. Ms.Pennywell turned around and started pecking at a computer. "Psst. Amber." I whisper. Amber looks up and strains to hear what I'm saying. I edge closer. "I need you to help me. Try taking off my ropes." she tried but they were too tight, and her hands couldn't move a lot. Think Jade think! Out of the blue

an idea sparked at me. “Our plan could be to take off my necklace and use it to reflect the heat of the beam and burn the rope. Next with the necklace we can reflect the beam somewhere else to make space to escape. Then we distract Ms.Pennywell with Amber’s glass lense.I remember you saying those were very loud when dropped on the ground.” I say still whispering.

“What about when we get outside, we’re probably in the middle of nowhere.” Avery questions.

“I’d rather be stuck in the middle of nowhere than be blown up by an evil teacher.” I report. “Ok, let’s go.” Emily says. She starts trying to get the clasp of the necklace off, her hands still tied behind her back. Avery and Chloe figure out the angle the light beam should point, Amber, Jason, and Charlie are getting the glass ready and how to throw them. Emily gets the clasp and hands the necklace to me.

I learn from Avery the beam has to point 120 degrees to fry the rope from where she is standing. I nod and get ready. I am afraid I will not only fry Avery’s rope, but something else. I turn around and strain my neck to see where I am going. Next I measure 120 degrees and bring the soapstone

अनुबंध एप्रिल २०२०

necklace on the outside of the beam, making sure I don’t touch anything else. Charlie keeps watch of Ms.Pennywell, in case she sees what we are doing. Finally, the moment of truth. I tilt the soapstone. It reflects onto Avery’s rope. After a few moments of not moving the rope splits in half! Soapstone is useful! Grandpa knew. Thank you grandpa. Avery starts untying everyone's ropes. “Mayday, code red, code red!” Charlie urgently whispers. Instantly everyone puts their sad faces on and hides their unroped hands behind their backs as Ms.Pennywell briefly glances back at us.

Again I reflect heat so it points to the ceiling. Jason quietly sneaks out and goes to the weapons. Avery, Charlie, Chloe, and Emily follow. Before I go out, Amber throws her glass lenses next Ms.Pennywell to make a distraction. Once she throws, Ms.Pennywell goes to inspect, just as planned and Amber and I run to the others. We all get our phones from the bin. Luckily my dad put me in taekwondo. My dad and I used to practice inside our old house. That was one of the reasons they got a divorce. Many things were broken. Well anyway, it’s useful now. We sneak

past a pair of sleeping guards when we first get out. The next ones are awake. “I got this one.” Chloe says. She starts running. She races by the guards and sneaks behind them while they're still confused. Chloe takes the sticks in her hands and knocks the security guards. Well done Choe. The victory doesn't last long. Security guards and henchmen charge after us.

We start running. We pass a science lab and a weapons room. My phone is rapidly buzzing in my hand. I peek at the phone screen, I see I got at least 100 text messages and phone calls, all from my mom. The security guards and henchmen are still chasing after us. Just as we reach the EXIT door something grabs my wrist. I turned to see who it was, it was a custodian, from what I could see. I wrench my hand free and push him away with my leg. Once I'm free and at the door, I figure I am strong enough to do what I am about to do. Right before I leave, I yank the doorknob off the door, go outside and shut the door behind me. That was close. “Now what?” Avery pants. “Now we need to find the teleporter.” Chloe answers. “Well that's impossible on an account of, we have no idea where we are!” Amber adds. “It may not be

अनुबंध एप्रिल २०२०

impossible.” Jason says. He continues “Jade, you know how that wretched teacher poisoned Grandpa? He must have known too much. If the necklace he gave you helped us...” He trailed off. “Then the watch he gave you must be too!” I finished.

“Give me your watch.” Jason hands me his watch. “Jason remember what he said? Let this watch bring the things you want your way. What you want is the teleporter. He must've known our desire to come here! Our parents wouldn't have taken us.” I fumble with the watch. Finally I open the top. Behind the clock screen was another screen that showed us where the biggest and nearest piece of metal was!

We follow it and it brings us to Amber's house. We say our farewells to Amber and get in the teleporter. I hand Jason his watch back and I touch my necklace. Honestly, a little boredom never hurts, especially with friends.

We arrive at Spring Hill High. The police are there and all of our parents. Mom is practically drowning in tears. I can't believe we forgot about school, and our parents. What matters is that we're here now. The six of us

run down to the police cars. Jason and I go up to our mom and she pulls us in tight. “I was worried sick! I’ve lost too many people.” She sobs. “We’re not leaving anytime soon, mom.” Jason laughs. As we hug, warm familiar hands wrap around all three of us. It was our dad! “I heard about you kids missing and didn’t hesitate to get on a plane.” he explained. Jason and I gave our parents some alone time. We were still listening though.

अनुबंध एप्रिल २०२०

First my mom said “I was wrong about you. You’re pretty responsible, and not a total kid.”

“Why thank you. I will not break another vase again. ” he responded smiling.

And then the craziest thing happened. He came home with us! While we were walking to the car I said to him, “By the way, thank you, those taekwondo skills helped today.” At first his face was confused, then mad, but then it melted into laughter. He smiled “I’m glad”

आवाहन (पुढचे लिखाण)

नमस्कार मंडळी,

न्यू इंग्लंड मराठी मंडळ आपल्या विविध उपक्रमांद्वारे आपल्या सभासदांशी सातत्याने संवाद साधत असते. हाच संवाद 'अनुबंध' या मासिकाद्वारे द्विगुणित करण्यासाठी आम्ही प्रयत्नशील आहे. त्यासाठी लागणार आहे तुमची साथ.

आपल्या अनुबंध साठी तुम्ही आमच्याकडे पाठवायचे आहे तुम्ही लिहिलेल्या कथा, ललित लेख, केलेल्या कविता, वाचलेल्या पुस्तकाचे परीक्षण, भेट दिलेल्या एखाद्या ठिकाणचे वर्णन, आठवण किंवा तुमच्या कॅमेरातुन काढलेली काही क्षणचित्रे, आपल्याला आवडलेला खाद्यपदार्थ आणि त्याची पाककृती, कला दालन या सदरात अपेक्षित आहे तुम्ही काढलेली हस्त-चित्रे, व्यंगचित्र, शब्दकोडी आणि अजुन बरेच काही तुम्ही लिहिलेले साहित्य तसेच आपल्या छोट्या दोस्तांनी लिहिल्या गोष्टी, कविता, काढलेली चित्रे, हस्त-कलेचे, lego पासून बनवलेल्या creation ची क्षणचित्रे...

साहित्य पाठवण्यासाठी ई-मेल - Seema.kanitkar@nemm.org

नियम :

- आपल्या लिखाणास वयोमर्यादेचे बंधन नाही. (लहानांपासून आजी आजोबांपर्यंत कोणीही लिहू शकते!)
- तुमचे साहित्य मराठी किंवा इंग्लिश भाषेमध्ये .doc फाईल मध्ये पाठवायचे आहे.
- आपले लिखाण जर कथा, प्रवासवर्णन या प्रकारात मोडत असेल तर शब्द मर्यादा १२००, माहिती स्वरूपातील लेख साधारण शब्द मर्यादा ४५० इतकी असावी.
- आपले साहित्य लेखाचा विषय नोंद करा.
- उचित व दर्जेदार लेखनास/साहित्यास प्राधान्य देण्यात येईल.
- साहित्य व लिखाण मिळाल्यावर पोच ई-मेलने दिली जाईल.
- फोटो, कलाकृती, जाहिरात Jpeg format मध्ये पाठवावे.
- 'अनुबंध' बदल आपला अभिप्राय seema.kanitkar@nemm.org या ई-मेल आयडी वर जरूर कळवा.